

МАТЕРІАЛИ

VII Міжнародної науково-практичної конференції

«ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ

НОВОЇ ЕКОНОМІКИ ХХІ СТОЛІТТЯ»

Київ · 25–26 грудня 2014 року

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2014

УДК 336
ББК 65.01
П 78

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова оргкомітету:

Корецький М. Х. – д. держ. упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з навчально-виховної роботи Університету менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.

Члени оргкомітету:

- Бакуменко В. Д. – д. держ. упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління, м. Київ;
- Дацій О. І. – д. е. н., професор, Заслужений працівник освіти України, директор Науково-навчального інституту регіонального управління та місцевого самоврядування Академії муніципального управління, м. Київ.

П 78 Проблеми формування нової економіки XXI століття : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 25–26 груд. 2014 р. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2014. – 61 с.

ISBN 978-617-645-184-6

У збірнику надруковано наукові праці VII Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми формування нової економіки XXI століття».

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.01

К. е. н. Артеменко Л. П., Щербакова О. І.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

АДАПТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ДО УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Європейська інтеграція надає нові можливості для українських підприємств, особливо підприємств хлібопекарської галузі, яка відіграє значну соціальну і стратегічну роль у житті суспільства. Разом з тим, інтеграція України може завдати негативних соціально-економічних наслідків для тих підприємств, які не виробили власної стратегії конкурентоспроможності.

Міжнародна конкурентоспроможність підприємств хлібопекарської галузі визначається адаптацією до змінних зовнішніх умов і здатністю до саморозвитку, конкурентоспроможністю потенціалу. Під адаптацією мається на увазі стан виробництва, який має забезпечувати рівновагу попиту та пропозиції на ринку товарів, коли виробник постійно підтримує свої економічні показники у визначених межах на основі своєчасного й повного врахування змін зовнішнього економічного середовища [1]. Управлінські рішення мають забезпечувати планування траєкторії розвитку показників, що включає забезпечення можливостей для нейтралізації імовірних негативних збурюючих впливів (пасивну адаптацію) і максимально можливу відповідність показника запланованій траєкторії (активну адаптацію).

Хлібопекарська галузь – одна з провідних галузей харчової промисловості України, призначення якої безперерйне забезпечення виробництва хліба, хлібобулочних та інших борошняних виробів у обсягах, які відповідають нормам державної продовольчої безпеки.

Підвищення рівня адаптації вітчизняних хлібопекарських підприємств до європейських вимог може відбуватись за рахунок використання сучасних методів менеджменту якості, особливе має значення оновлення техніки й обладнання, задля покращення якості продукції. Але основною проблемою здійснення

модернізації та технічного переоснащення виробництва хлібопекарських підприємств України є відсутність фінансових ресурсів. Вирішенням цієї проблеми може бути саме вступ до ЄС – для збільшення міжнародних інвестицій та зниження цін на обладнання для проведення модернізації.

Узгодження вітчизняних стандартів та забезпечення виробництва відповідно до вимог ЄС буде мати соціальні наслідки для споживачів. Адже, низька якість сировини значно ускладнює виробництво конкурентоспроможної хлібобулочної продукції та звужує асортимент. Разом з тим, забезпечення виробництва хлібної продукції згідно європейських стандартів позитивно вплине на здоров'я нації. Відсутність базових стандартів і законів прямої дії на основні групи продовольчих товарів, гармонізованих до вимог ЄС, та масове виробництво продукції на основі технічних умов, розроблених самими виробниками без відповідної експертизи фахівців, призвели до випуску неякісної продукції.

Структура виробництва хлібобулочних виробів представлена на рис.1.

Рис. 1. Структура виробництва хлібобулочних виробів у 2014 році, тис. т [4]

Щорічно в Україні виробляється близько 1,8 млн тонн хліба та хлібобулочних виробів, понад 70 % від загального обсягу випікають великі промислові підприємства, решту – приватні пекарні, мережа торгівлі, великі супермаркети та інші виробники [2].

Протягом останніх років стан хлібопекарської галузі характеризується спадом обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів, що пов'язано зі скороченням споживання, демографічною ситуацією в країні та збільшенням

обсягів випікання хліба невеликими пекарнями, супер- та гіпермаркетами, а також домашніми господарствами. Інформація щодо виробництва та загального експорту продукції хлібопекарських підприємств наведена у табл. 1.

Таблиця 1. Динаміка виробництва продукції та загальний експорт продукції хлібопекарських підприємств у 2010-2014 рр. [4]

Показники	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Обсяги виробництва продукції хлібопекарських підприємств, тис. т	975	1056	1440	1445	1380
Темп приросту, %	-	8,3	36,4	0,35	-4,5
Обсяг експорту хлібобулочної продукції, тис. т	136	153,25	110	10,6	15,1
Темп приросту, %	-	12,7	-28,2	-90,4	42,5
Частка експорту у виробництві, %	13,9	14,5	7,6	0,7	1

Вплив економічних чинників, таких як: падіння курсу гривні на валютному ринку, ріст цін на пальне, газ та електроенергію на ціну хлібобулочних виробів складає 13–15 %, в сучасній ситуації, тільки за 8 місяців 2014 р. ціни на хлібобулочну продукцію зросли на 30 %. Через політичну ситуацію в Україні експорт продукції також зменшується. Підраховано, що українські стандарти гармонізовано зі стандартами ЄС не більш ніж на 10% [4]. Пропонується акредитувати окремі підприємства хлібопекарської галузі за європейськими вимогами.

Розподіл конкурентів хлібопекарської галузі представлено на рис. 2. Найпотужнішим за натуральними показниками виробництва в 2013–2014 рр. є Концерн «Київхліб». Він об'єднує більше 20 хлібо заводів Києва та області. Концерн «Хлібпром» є другим за натуральними обсягами виробництва. Він об'єднує більше 20 хлібо заводів західних областей країни.

Підприємство ДП ПАТ «Київхліб» – це високомеханізований виробничий майданчик із гнучким виробничим процесом і широким асортиментом продукції довготривалого зберігання, який користуються попитом не лише в Україні, а й далеко за її межами – в США, Німеччині, Ізраїлі, Канаді, куди експортуються, зокрема, пряники. На підприємстві зростає рівень експорту продукції, зокрема до Німеччини, Литви, країн-сусідів, Ізраїлю, Середньої Азії, США (кондитерська продукція тривалого зберігання – сухарі, баранки, пряники). Було

експортовано більше 70 тон на місяць сухарно-бараночних виробів у I півріччі 2013 р., тобто 7% від загальних продажів ПАТ «Київхліб».

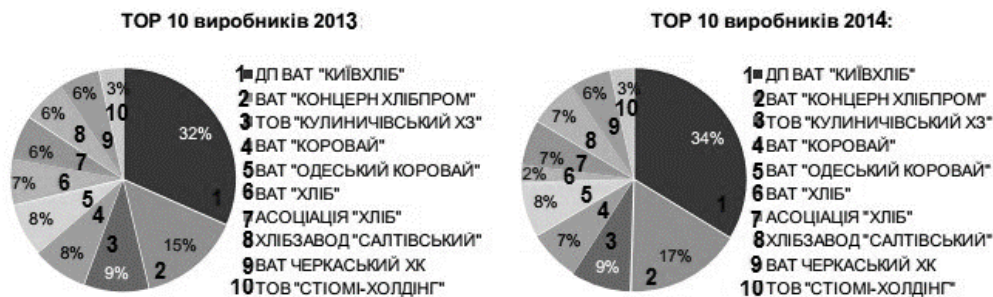

Рис. 2. Конкуренти хлібопекарської галузі 2013-2014 рр. [4]

Таким чином, адаптація підприємств хлібопекарської галузі України до умов євроінтеграції має бути спрямована на вирішення проблем: технологічної оснащеності заводів, що дасть змогу забезпечити виробництво якісних продуктів відповідно до правил і норм існуючих міжнародних стандартів; відповідності якості борошняних продуктів міжнародним стандартам.

Серед основних здобутків від укладення Угоди загалом можна виділити, перш за все: гармонізацію стандартів з ЄС; зростання обсягів залучення іноземних інвестицій; посилення конкуренції, що створюватиме потенціал для зниження цін; закупівля сировини вищої якості та різних її видів.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т. В. Теоретико-методологічні засади адаптивного розвитку / Т. В. Гринько // Економіка промисловості. – 2011. – №2. – С. 207–110.
2. Про затвердження галузевої програми розвитку хлібопекарської галузі на період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_e3/pg_gtcywj.htm
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Галузевий огляд –Харчова та переробна промисловість [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.business.ua/articles/news_online

К. э. н. Гайдарь Е. В., Боровец И. Е.

Донецкий национальный университет

ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ И ТЕХНОЛОГИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Информационная система (ИС) – это совокупность взаимосвязанных аппаратно-программных средств для автоматизации накопления и обработки информации на предприятии.

Информационные системы делятся на несколько категорий, каждая из которых занимает определенную нишу в производственном (жизненном) цикле, выполняя необходимые действия с информационным обеспечением предприятия.

Системы подразделяются на:

- **ERP** (англ. Enterprise Resource Planning) – система планирования (управления) ресурсами предприятия.

- **CRM** (англ. Customer relationship management) – модель взаимодействия, полагающая, что центром всей философии бизнеса является клиент, а основными направлениями деятельности являются меры по поддержке эффективного маркетинга, продаж и обслуживания клиентов.

- **ECM** (англ. Enterprise Content Management) – это стратегическая инфраструктура и техническая архитектура для поддержки единого жизненного цикла неструктурированной информации (контента) различных типов и форматов.

- **CPM** (англ. Corporate Performance Management) – концепция управления эффективностью бизнеса, охватывающая весь спектр задач в области стратегического и финансового управления компанией.

- **HRM** (англ. Human Resource Management) – область знаний и практической деятельности, направленная на своевременное обеспечение организации персоналом и оптимальное его использование.

- **EAM** (англ. Enterprise Asset Management) – это информационная система, предназначенная в основном для автоматизации процессов связанных с техни-

ческим обслуживанием оборудования, его ремонтом, а также послепродажным обслуживанием этого оборудования.

• **EDMS** (англ. Electronic Document Management) – система управления документами предприятия.

• **Workflow** (англ. Business Process Management (BPM)) – система отвечающая за документооборот предприятия в комплексе, начиная от простого поручения до конечных маршрутов и версий используемых документов.

• **Collaboration** – система, отвечающая за электронное взаимодействие людей, но не формализованное, как **workflow**, и не просто "архив", как **EDMS**.

Технология при переводе с греческого (*techne*) означает искусство, мастерство, умение, т.е. процессы. Под процессом понимают определенную последовательность действий, направленных на достижение поставленной цели. Процесс определяется выбранной стратегией и реализуется совокупностью различных средств и методов.

Информационная технология – процесс, использующий совокупность средств и методов сбора, обработки и передачи данных (первичной информации) для получения информации нового качества (информационного продукта).

Принципы компьютерной информационной технологии: интерактивный (диалоговый) режим работы с компьютером; интеграция (стыковка, взаимосвязь) программных средств; гибкость изменения задач и данных.

Технологический процесс переработки информации представляется в виде иерархической структуры. Его уровни (снизу вверх): элементарные манипуляции; действия; операции; этапы. Освоение информационной технологии и ее использование сводятся к следующему. Нужно сначала овладеть набором элементарных манипуляций, число которых ограничено. Из их различных комбинаций составляются действия, а из действий, также в разных комбинациях, составляются операции, которые определяют технологический этап. Совокупность технологических этапов образует технологический процесс (технологию).

Обработка данных включает типовые операции: классификация или группировка; сортировка, с помощью которой упорядочивается последовательность записей; вычисления, включающие математические и логические операции; укрупнение (агрегатирование), служащее для уменьшения количества данных и реализуемое в форме расчетов итоговых или средних значений.

Основные тенденции современных изменений

В общих чертах развивающееся техническое оснащение деятельности аппарата управления может включать:

- оргтехнические блоки, оснащенные компьютерами, расположенными на рабочих местах практически каждого служащего – от клерка до руководителя предприятия
- программы, обеспечивающие взаимодействие человека и машины, включают необходимые средства для обработки информации и отражают накопленный опыт аппарата управления
- коммуникационные сети, связывающие оргтехнические блоки между собой и с центральными процессорами, а также с внешними источниками информации
- устройства совместного пользования – такие, как файлы, печатающие и сканирующие устройства, доступные всем оргтехническим блокам через линии связи.

Добивающиеся успеха пользователи применяют информационную технологию для совершенствования методов ведения дела и, как следствие, изменяют организационную структуру для получения положительных результатов. В итоге разрабатываются новые организационные взаимосвязи, которые ранее экономически не были возможными.

К. э. н. Гойдарь Е.В., Кубрак М.Л

Донецкий национальный университет, Украина

ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ В УПРАВЛЕНИИ

Информационные системы управления (ИСУ) – это класс аналитических систем, представляющие собой конечные решения для управленцев.

Информационная система управления должна решать текущие задачи стратегического и тактического планирования, бухгалтерского учета и оперативного управления фирмой. ИСУ позволяют:

- повышать степень обоснованности принимаемых решений за счет оперативного сбора, передачи и обработки информации;
- обеспечивать своевременность принятия решений по управлению организацией в условиях рыночной экономики;
- добиваться роста эффективности управления за счет своевременного представления необходимой информации руководителям всех уровней управления из единого информационного фонда;
- согласовывать решения, принимаемые на различных уровнях управления и в разных структурных подразделениях;
- за счет информированности управленческого персонала о текущем состоянии экономического объекта обеспечивать рост производительности труда, сокращение непроизводительных потерь и т.д.

Классифицируются ИСУ по-разному. Это зависит от видов процессов управления, уровня управления, сферы функционирования экономического объекта и его организации, степени автоматизации управления:

- **В соответствии с признаком классификации по уровню государственного управления** автоматизированные информационные системы делятся на федеральные, территориальные (региональные) и муниципальные ИС, которые являются информационными системами высокого уровня иерархии в управлении:

ИС федерального значения решают задачи информационного обслуживания аппарата административного управления и функционируют во всех регионах страны.

Территориальные (региональные) ИС предназначены для решения информационных задач управления административно-территориальными объектами, расположенными на конкретной территории.

Муниципальные ИС функционируют в органах местного самоуправления для информационного обслуживания специалистов и обеспечения обработки экономических, социальных и хозяйственных прогнозов, местных бюджетов, контроля и регулирования деятельности всех звеньев социально-экономических областей города, административного района и т. д.

- По видам процессов управления:

ИС управления технологическими процессами предназначены для автоматизации различных технологических процессов (гибкие технологические процессы, энергетика и т. д.).

ИС управления организационно-технологическими процессами представляют собой многоуровневые, иерархические системы, которые сочетают в себе ИС управления технологическими процессами и ИС управления предприятиями.

Наибольшее распространение получили ИС организационного управления, которые предназначены для автоматизации функций управленческого персонала.

Интегрированные ИС предназначены для автоматизации всех функций управления фирмой и охватывают весь цикл функционирования экономического объекта: начиная от научно-исследовательских работ, проектирования, изготовления, выпуска и сбыта продукции до анализа эксплуатации изделия.

Корпоративные ИС используются для автоматизации всех функций управления фирмой или корпорацией, имеющей территориальную разобщенность между подразделениями, филиалами, отделениями, офисами и т. д.

ИС научных исследований обеспечивают решение научно-исследовательских задач на базе экономико-математических методов и моделей.

Обучающие ИС используются для подготовки специалистов в системе образования, при переподготовке и повышении квалификации работников различных отраслей экономики.

- По степени автоматизации информационных процессов:

Ручные информационные системы, которые характеризуются отсутствием современных технических средств обработки информации и выполнением всех операций человеком по заранее разработанным методикам.

Автоматизированные информационные системы – человеко-машинные системы, обеспечивающие автоматизированный сбор, обработку и передачу информации, необходимой для принятия управленческих решений в организациях различного типа.

Автоматические информационные системы характеризуются выполнением всех операций по обработке информации автоматически, без участия человека, но оставляют за человеком контрольные функции.

Основной составляющей частью автоматизированной информационной системы является информационная технология (ИТ), развитие которой тесно связано с развитием и функционированием ИС.

Информационные технологии оказывают большое влияние на обработку информации, на способ выполнения работ. Информационная обработка становится делом стратегической важности. От этого зависит и успех компании. Здесь на помощь приходят информационные системы, которые помогают выполнить работу лучше, эффективнее, принять наиболее подходящее решение для различных ситуаций. ИС повышают качество услуг и продукции. Они позволяют закрепить клиентов и отдалить конкурентов, путем изменения таких составляющих как цена.

Добрева С. В.

Одеський національний економічний університет, Україна

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ РУХУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Питання вдосконалення внутрішнього контролю запасів в цілому та виробничих запасів зокрема активно розглядаються у економічній літературі. Значну увагу їм приділяли Бутинець Ф. Ф., Калюга Є., Кужельний М. В., Максимова В. Ф., Пушкар М. С., Рудницький В. С., Сиротенко Н. А., Сопко В. В., Степова Т. Г., Чумаченко М. Г. та інші дослідники. Проте багато проблем контролю руху виробничих запасів залишаються актуальними та потребують подальших досліджень.

Мета дослідження – визначити окремі проблеми контролю руху запасів в промислових підприємствах та запропонувати практичні напрямки їх розв’язання.

В. Ф. Максимова зазначає, що внутрішній економічний контроль – одна із функцій системи управління, тому система внутрішнього контролю не може бути створена відокремлено від організаційної структури системи управління в цілому. Логіка її побудови є підґрунтям для визначення та добору конкретних форм організації контролю. Вона має бути такою, щоб забезпечити цілісність системи та вирішувати висунуті перед нею завдання. Серед складових елементів системи першими ми виділили суб’єкт контролю. Принципом створення структури суб’єктів внутрішнього економічного контролю є відповідність загальній логіці організації управління. Він втілює лінійний функціональний принцип, який передбачає розподіл обов’язків з контролю між окремими службами та їх керівниками [4, с. 25].

Внутрішній економічний контроль, як підкреслює В. Ф. Максимова, є відкритою системою з властивими їй прямим і зворотним зв’язками, спроможністю обмінюватись інформацією із зовнішнім середовищем. Інформація, яку отримує система контролю із зовнішнього середовища, суттєво впливає на її стан [4, с. 24].

В системі управління внутрішньогосподарський контроль виробничих запасів є невід'ємною частиною організації управління, оскільки, як підкреслює Є. В. Калюга, не можна здійснювати управління без систематичного контролю за матеріальними цінностями, їх раціональним використанням, операціями і процесами, пов'язаними з виробництвом та реалізацією продукції і сировини. У свою чергу, внутрішньогосподарський контроль є системою постійного спостереження за ефективністю використання майна господарського суб'єкта, законністю і доцільністю господарських операцій та процесів, збереженням грошових коштів і матеріальних цінностей. Разом з тим, цей контроль є складовою ринкового механізму, одним із прийомів перевірки виконання прийнятих рішень, найважливішою функцією управління економікою [2].

Таким чином, система внутрішнього контролю виробничих запасів являє собою певну сукупність організаційних заходів, методик і процедур контролю, які застосовуються керівництвом підприємств для цілеспрямованого та ефективного управління надходженням, збереженням та використанням виробничих запасів.

Вивчення діючої практики промислових підприємств показало, що одним з суттєвих недоліків управління є відсутність належної організації внутрішнього контролю у процесі надходження, відпуску у виробництво та списання виробничих запасів. Нажаль, керівництво багатьох виробничих підприємств недооцінює роль контролю виробничих запасів і не приділяє належної уваги побудові чіткої та ефективної системи їх внутрішнього контролю. Дослідження діючої практики показало, що часто єдиною формою контролю виробничих запасів є їх інвентаризації. Але і вони проводяться формально, облікова інформація в інвентаризаційних документах співпадає з фактичними даними, на виявляються факти псування та нестач цінностей, винні особи не несуть встановлену законодавством відповідальність. Аналіз існуючої системи внутрішнього контролю виробничих запасів у підприємствах показав, що керівництво в більшості випадків не займається їх системним повсякденним контролем, а тому не має повної та достовірної інформації про їх наявність, рух та використання, що призводить

до неефективності використання матеріальних ресурсів, їх втрат через псування, крадіжки тощо.

Одним з напрямів посилення системи внутрішнього є реорганізація структури управління виробничими запасами в підприємства з метою посилення контролю за станом та рухом запасів. Для організації цілеспрямованого контролю виробничих запасів доцільно провести перебудову управлінських підрозділів і створити у середніх та великих промислових підприємствах відділ контролю (внутрішнього аудиту) за станом та рухом запасів. Такий відділ (1-2 працівника) може бути сформований за рахунок зменшення існуючого облікового персоналу бухгалтерії (з чисельністю від 5 працівників та більше), або за рахунок залучення нових працівників і здійснюватиме системну контрольну роботу щодо всіх видів економічної діяльності підприємства, у тому числі щодо контролю виробничих запасів. За рахунок посилення відповідальності за стан виробничих запасів та в результаті інтеграції функції контролю з іншими функціями управління, які складають управлінський цикл (з плануванням, обліком, економічним аналізом, прийняттям управлінських рішень тощо), рівень ефективності управління запасами повинен суттєво підвищитись, що дозволить оптимізувати рівень матеріальних витрат і підвищити прибутковість підприємства.

Крім того, доцільно підвищити статусне відношення до контрольної роботи в підприємстві шляхом внесення відповідних положень в облікову політику, перш за все – щодо підвищення ролі інвентаризацій цінностей у підприємстві. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика визначається як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Питання встановлення облікової політики належать до компетенції власника (власників) підприємства, органу, уповноваженому управляти державним майном, органу, уповноваженому управляти корпоративними правами держави [1]. Наявність у наказі про облікову політику відповідних положень щодо регламентації їх обліку та контролю надає можливість контролювати фактичне їх вико-

нання та гарантую відповідність складання фінансової звітності підприємств до вимог законодавства.

В літературі вірно зазначається, що при формуванні облікової політики підприємства щодо виробничих запасів необхідно вказати: визначення об'єктів обліку виробничих запасів (одиниці обліку); критерії визнання запасів активами; склад витрат, що не включаються до первісної вартості запасів; оцінка запасів, отриманих в процесі ремонту, поліпшення; оцінка надлишків запасів при інвентаризації; методи обліку виробничих запасів; методи оцінки вибуття виробничих запасів; оцінка виробничих запасів на дату балансу тощо [3, с. 69]. Також ми підтримуємо пропозицію Т. В. Попітїч щодо доцільності внесення у наказ про облікову політику таких пунктів щодо організації інвентаризаційної роботи на підприємстві [5, с. 50]: затвердженого складу постійно діючої інвентаризаційної комісії; функцій постійно діючої інвентаризаційної комісії (планування інвентаризаційної роботи; проведення інструктажу із членами робочих інвентаризаційних комісій; здійснення контрольних перевірок правильності проведення інвентаризації, а також вибірккові інвентаризації товарно-матеріальних цінностей; розгляд письмових пояснень осіб, які допустили нестачі або псування цінностей; відображення у протоколі пропозицій щодо врегулювання виявлених нестач і втрат, а також щодо заліку пересортиці; проведення профілактичної роботи із забезпечення збереження цінностей, заслуховування на своїх засіданнях керівників підрозділів з цього питання; проведення роботи по вдосконаленню процесів проведення інвентаризації); встановлення строків проведення інвентаризації не раніше 1 жовтня кожного року; порядок створення робочих інвентаризаційних комісій наказом керівника підприємства; визначення розміру збитків, що стягуються з винної в нестачі особи, шляхом проведення незалежної оцінки відповідно до національних стандартів оцінки, керуючись Порядком визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затвердженим постановою КМУ від 22.01.96 р. № 116.

В підприємствах необхідно впровадити систематичну перевірку системи внутрішнього контролю, виділяючи наступні етапи: опис діючої системи внут-

рішнього контролю; оцінка доцільності контрольних механізмів; перевірка ефективності системи внутрішнього контролю.

Можна підтримати наступні напрями оцінки надійності системи внутрішнього контролю виробничих запасів, які навели А. О. Семенець та О. Д. Капустенська [6]: яка структура бухгалтерії існує в підприємстві та який розподіл службових обов'язків облікових працівників, чи розроблені посадові інструкції; чи призначені наказом матеріально-відповідальні особи за рух виробничих запасів, чи укладені з ними договори про матеріальну відповідальність; чи виконується методика бухгалтерського обліку виробничих запасів, чи відповідає їй наказ про облікову політику підприємства; проведення оцінки плинності кадрів серед комірників, завідувачів складів, облікових працівників; проведення оцінки системи оплати праці комірників, завідувачів складів, облікових працівників; проведення оцінки рівня механізації та автоматизації обліку виробничих запасів, чи захищена програма від доступу сторонніх осіб, чи дублювання даних електронного обліку; які види, періодичність, результати проведення інвентаризації запасів, чи вірно відображення їх результатів в обліку; яка періодичність проведення зустрічних перевірок між структурними підрозділами підприємства, що мають відношення до руху запасів; чи є відповідність даних аналітичного та синтетичного обліку; чи проводяться заходи щодо навчання, підвищення кваліфікації кадрів контролерів і облікових працівників. Використовуючи запропоновану методику оцінки внутрішнього контролю виробничих запасів, можна визначити певні недоліки в організації системи внутрішнього контролю на підприємстві та розробити відповідні заходи щодо її удосконалення.

Таким чином, в системі внутрішнього контролю руху, наявності та використання виробничих запасів промислових підприємств поки існують проблеми чіткої організації, які потребують створення цільового адміністративного підрозділу внутрішнього контролю (внутрішнього аудиту), посилення елементів регламентації контролю в обліковій політиці підприємств, систематичної перевірки стану системи внутрішнього контролю запасів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. №996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Калюга Є. В. Сучасний стан і перспективи розвитку внутрішньо-господарського контролю [Електронний ресурс] / Є. В. Калюга. – Режим доступу: [http://www.asta.edu.ua/vidan/nau_visn/4\(26\)/Oblik/kalyuga.php](http://www.asta.edu.ua/vidan/nau_visn/4(26)/Oblik/kalyuga.php)
3. Лега О. В. Виробничі запаси: особливості формування облікової політики / О. В. Лега, В. О. Пляшечник // Економічні студії. – 2014. – Вип. 1 (1). – Ч. 2. – С. 67–70.
4. Максимова В.Ф. Теоретичні та методологічні засади формування цілісної системи внутрішнього контролю управління промисловим підприємством): автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.06.04. – К.: КНЕУ, 2006. – 36 с.
5. Попітich Т. В. Інвентаризація в обліковій політиці підприємства / Т. В. Попітich // Розвиток обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів: зб. мат. II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції «Розвиток обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів». – Львів: Видво Львівської комерційної академії, 2013. – С. 49–51.
6. Семенець А. О. Оцінка внутрішнього контролю виробничих запасів [Електронний ресурс] / А. О. Семенець, О. Д. Капустенська. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Economics/7_107955.doc.htm

Канатникова Ю. А.

ГУ «Институт геронтологии им. Д. Ф. Чеботарева НАМН Украины»

АНАЛИЗ ПРОЦЕССА ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО СТАРЕНИЯ В УКРАИНЕ В СОВРЕМЕННЫХ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ РЕАЛИЯХ

Стойкое увеличение продолжительности жизни и неуклонное падение рождаемости с середины 70-х годов прошлого века сделали старение населения одной из основных детерминант демографического развития в Европе на протяжении последних 40 лет. По данным Евростата [2], в отличие от 1985 г., когда численность лиц в возрасте 65 лет и старше в странах Евросоюза (ЕС) составляла 59,3 млн (12,8 % от общей численности населения), по состоянию на 1 января 2010 года в ЕС было больше 87 млн лиц в возрасте от 65 лет и старше, что составляет 17,4 % от общей численности населения. По прогнозам ООН [3], на протяжении следующего полувека как абсолютная, так и относительная численность населения старше трудоспособного возраста будет продолжать расти, что становится ключевым вызовом для европейского региона

Реализация стремления Украины стать неотъемлемой составляющей европейского содружества может тормозиться именно из-за нерешенности политических, социально-экономических и гуманитарных проблем, связанных со старением населения. Поэтому важной является оценка состояния и перспектив этого демографического процесса в Украине в неразрывной связи с его течением в странах Евросоюза через выявление общих черт и отличий. Это позволит определить направления использования Украиной существующего европейского опыта, чтобы в дальнейшем гармонично влиться в общеевропейский процесс преодоления связанных со старением универсальных проблем, а именно: давления на государственный бюджет и финансовую систему; напряженности в функционировании системы социального обеспечения; адаптации экономики и, в частности, рынка труда к старению рабочей силы; недостаточности рабочей силы, связанной с уменьшением числа лиц трудоспособного возраста; необходимостью увеличения числа медицинских работников гериатрического

профиля; повышения спроса на медицинские услуги и долгосрочный уход; потенциального конфликта между поколениями за распределение ресурсов.

Подобно всей Европе нынешняя структура населения Украины характеризуется особенно высоким числом людей, которые родились на протяжении двух десятилетий после окончания Второй мировой войны – между серединой-концом 1940-х и концом 1960-х гг. Первая когорта беби-бумеров уже вышла на пенсию. По прогнозам Евростата, в ближайшие десятилетия количество людей в возрасте старше 60 лет в Европе будет увеличиваться приблизительно на 2 млн человек в год, в то время как население трудоспособного возраста начнет сокращаться из-за сокращения численности поколений, которые родились после беби-бума. Это приведет к увеличению числа очень старых людей (возраст 80 лет и старше) и уменьшению численности людей младшего возраста, которые должны заботиться о стариках (членов семьи или медицинских работников).

Средний возраст является взвешенной по возрастной численности населения величиной, которая олицетворяет возрастное разделение всего населения. По данным Государственной службы статистики [1] в 2013 г. средний возраст населения Украины составлял 40,5 года. В динамике за 1989-2013 гг. средний возраст населения Украины и ее регионов увеличивался, но неодинаковыми темпами: период относительно быстрого роста 1990-2005 гг. (на 1,64 % ежегодно) сменился периодом замедления роста среднего возраста населения в 2005-2013 гг. до 0,84 % в год. По прогнозам ООН скорость роста среднего возраста населения Украины и в дальнейшем замедляется, и в 2060 г. этот показатель составит 43,7 года, что, согласно прогнозам Евростата, на 3,9 года ниже, чем в ЕС, где средний возраст населения до 2060 г. стабилизируется на уровне 47,6 года.

Украина, как и остальные страны Европы, претерпит значительные изменения в структуре населения. Не смотря на ряд негативных внешних вызовов, средняя ожидаемая продолжительность жизни неуклонно растет на протяжении вот уже 5 лет, что способствует торможению процесса депопуляции в Украине.

Особенностью возрастной структуры Украины является то, что уже сейчас доля населения условно старшего трудоспособного (50-64 года) и старше трудоспособного возраста (65+ лет) составляет 35,9 %. За период от переписи населения 1989 г. до 2013 г. доля населения в возрасте 65+ в Украине изменилась с 11,7 до 15,2 % соответственно, то есть в 1,3 раза. При этом доля лиц в возрасте 80+ за тот же период увеличилась с 2,3 до 3,5 %, то есть в 1,5 раза.

Характерной чертой последних лет является старение населения регионов, когда-то характеризующиеся излишком трудовых ресурсов (Донецкая и Луганская области), что можно сравнить с резким постарением населения когда-то высоко индустриализированных регионов Восточной Германии.

Важной особенностью территориального распределения населения в возрасте 80 лет и старше в Украине является его несовпадение с таким распределением для населения в возрасте 65-79 лет: если количество лиц в возрасте 65-79 лет является наиболее высоким в центре и на востоке Украины, то высокая доля в населении лиц в возрасте 80 лет и старше тяготеет к центральным и западным территориям. Последний феномен можно связать с более быстрым темпом роста продолжительности жизни в пожилом возрасте именно в западном регионе Украины.

Качественными демографическими показателями старения населения являются так называемые коэффициенты демографической поддержки, которые измеряют потенциальный уровень поддержки со стороны населения трудоспособного возраста (что условно рассматривается как совокупность лиц в возрасте от 15 до 64 лет), получаемой лицами младше (в возрасте от 0 до 14 лет) и старше (в возрасте 65 лет и старше) трудоспособного возраста. Учитывая важность экономических аспектов старения, целесообразно также рассмотреть коэффициент поддержки родителей (число лиц в возрасте 85 лет и старше, которое выпадает на 100 лиц в возрасте от 50 до 60 лет), который, обычно, используется для оценки потребностей семей в поддержке своих престарелых членов. Этот коэффициент становится все более важным индикатором демографического старения, поскольку в Европе в целом, как и, в частности, в Ук-

раине, увеличивается количество семей, в составе которых кроме поколения «бабушек и дедушек» в возрасте от 50 до 64 лет присутствует поколение «прабабушек и прадедушек» в возрасте 85 лет и старше. В 2010 г. этот показатель для стран Евросоюза составлял 11,0 (для Швеции, Италии и Франции – 13,0), а для Украины коэффициент поддержки родителей в этот период составил 7,7.

По подсчетам ООН, в мире в целом доля населения в возрасте 65 лет и старше за период с 1990 по 2010 гг. ежегодно увеличивалась в среднем на 1,4 %. Главной причиной такого роста эксперты называют увеличение продолжительности жизни в старшем возрасте. Такое старение называют «старением сверху», поскольку сохранение жизней в старшем возрасте содействует увеличению абсолютного количества лиц старшего возраста и их доли в верхней части половозрастной пирамиды населения. Однако, относительно Украины, как и большинства европейских независимых стран – бывших республик СССР, основной причиной высокого темпа старения населения на протяжении последних двух декад является беспрецедентное снижение рождаемости и стагнация длительности жизни в пожилом возрасте на низком уровне. В этом случае уменьшение абсолютной и относительной численности молодых контингентов приводит к сужению половозрастной пирамиды в нижней ее части («старение снизу») и росту относительной численности стариков без увеличения их абсолютного числа.

В ходе работы отмечены основные общие черты и различия процесса демографического старения в Украине и в странах Евросоюза. В отличие от развитых европейских стран, где старение населения происходит за счет увеличения абсолютной численности стариков, в Украине этот процесс носит структурный характер и происходит за счет сокращения рождаемости. Причиной современной региональной дифференциации уровня постарения населения и в Украине, и в Европе является ориентация миграции молодежи на урбанизированные районы, а не на индустриальные, как было раньше. В Украине, как и в Европе в целом, усиливается проблема т. н. «родительской нагрузки» (нагрузка населения в возрасте 65-79 лет лицами в возрасте 80 лет и старше).

Исходя из этого, важными направлениями демографической политики в сфере преодоления негативных последствий старения населения и обеспечения дальнейшей евроинтеграции нашей страны с учетом существующей демографической реальности остаются меры по повышению рождаемости и ограничению эмиграции молодых контингентов населения за границы Украины. С точки зрения вливания процесса демографического старения в Украине в общеевропейский контекст особенное значение приобретает снижение смертности и увеличение продолжительности жизни в пожилом возрасте. Важной составляющей демографической политики должны стать усилия, направленные на решение проблемы старения населения приходящих в упадок индустриальных регионов. Касательно обеспечения материального и социального благополучия растущей доли лиц очень пожилого возраста в Украине должна быть разработана всеохватывающая программа межпоколенной интеграции с привлечением всех заинтересованных сторон, включая как самих лиц пожилого возраста и их семьи, так и наиболее широкий круг государственных, частных и общественных институций.

Список использованных источников:

1. Официальный сайт Государственной службы статистики Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Официальный сайт Статистической службы Европейского союза [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
3. World population Prospects: The 2012 revision united nations population division department of economic and social affairs [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://esa.un.org/wpp>

К. пед. н. Карашук Л. М.

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНУ КУЛЬТУРУ УНІВЕРСИТЕТУ

Будь-яка організація, незалежно від її розміру та виду діяльності потребує координації взаємодії її співробітників, встановлення певного організаційного порядку. Цей порядок проявляється у формі організаційної культури, під якою розуміють філософію та ідеологію управління, припущення, ціннісні орієнтації, вірування, очікування, звички та норми, які знаходяться в основі відносин та взаємодій, як в середині організації, так і за її межами та поділяються більшою частиною членів організації.

Організаційна культура охоплює велику кількість явищ духовного та матеріального життя колективу: норми та цінності, які домінують в ньому, офіційно або неофіційно прийнятий кодекс поведінки та укорінені ритуали. Що стосується саме університетів, то необхідно відмітити, що ритуали відіграють тут досить важливу роль, оскільки їх існує досить багато. Університет ритуалом посвяти зустрічає нових членів студентського колективу, існують багато ритуалів пов'язаних з такими святами, як день студентства, Новий рік, день народження університету/факультету, неформальне студентське свято «проходу через екватор» – середина всього строку навчання, свята пов'язані з закінченням навчання. Ще більше різноманітних неформальних ритуалів, які існують в студентському середовищі.

Організаційна культура проходить через кожен елемент організації, здійснюючи таким чином безпосередній вплив на її діяльність, створює у кожного члена організації відчуття причетності до чогось більшого, ніж особистий інтерес і є контролюючим механізмом, який спрямовує та формує відносини та поведінку працівників. Жоден керівник не в змозі контролювати кожного члена своєї організації кожену хвилину. Проте, норми та правила організаційної культури перебувають в свідомості людини постійно і керують її поведінкою, її відношенням до якості виконуваних виробничих операцій, її взаємодією з іншими учасниками виробничих процесів.

Вищі навчальні заклади мають досить розгалужену організаційну та управлінську структури і, відповідно, для кожного підрозділу притаманна своя субкультура, проте всі вони знаходяться в межах загальної домінуючої культури начального закладу.

Університети, як відомо, є центральною ланкою системи вищої освіти. Говорячи про університети, ми маємо на увазі багатопрофільні великомасштабні дослідницькі заклади, які, крім вирішення загальних завдань вищої освіти, забезпечують відтворення наукових та педагогічних кадрів, яке ґрунтується на наукових дослідженнях та без якого неможливе існування всієї освітньої системи в цілому.

Становлення організаційних культур в освітніх системах України відбувалося в 30-ті роки минулого сторіччя, в період тоталітаризму та закритості всього суспільства, в цілому, та освіти, зокрема. Не дивлячись на те, що політичні, економічні та соціальні умови життя нашої держави зазнали значних змін, особливо за останній рік, та, що стосується ціннісних відносин, а особливо організаційної культури, тут ми спостерігаємо певний консерватизм. Процеси модернізації, які відбуваються в нашій країні, слабо проявляються в організаційній культурі вищих навчальних закладів, тому багато ідей реформування системи вищої освіти стикаються з закостенілим фундаментом старої організаційної культури та приречені на поразку.

Умовно університетські культурні пласти можна поділити на дві частини. По-перше, організаційна культура, яка декларується або офіційна. Вона розвивається у двох напрямках: як портрет університету, орієнтований на зовнішнє середовище (тобто те, як собі уявляють університет сторонні спостерігачі) і те, як повинні сприймати університет ті, хто безпосередньо пов'язаний з ним (викладачі, студенти, наукові співробітники). Іншими словами, організаційна культура університету, що декларується, це його офіційне уявлення про себе і сприйняття себе особисто. Елементи організаційної культури, що декларується можна побачити в офіційних документах, наказах, газетах, які випускає вищий навчальний заклад, на офіційному сайті університету тощо.

По-друге, в університетах існує реальна організаційна культура. На противагу офіційній, вона закріплюється у внутрішніх організаційних структурах (факультетах, кафедрах, дослідницьких лабораторіях). Вона не однорідна, по-між субкультурами існують деякі відмінності, проте, в цілому, вони швидше доповнюють, ніж виключають одна одну. Таким чином, з поєднання окремих субкультур та бачення і дій керівництва по створенню офіційної, домінуючої організаційної культури, в університеті складається певна загальна культура. Схематично це зображено на рис. 1.

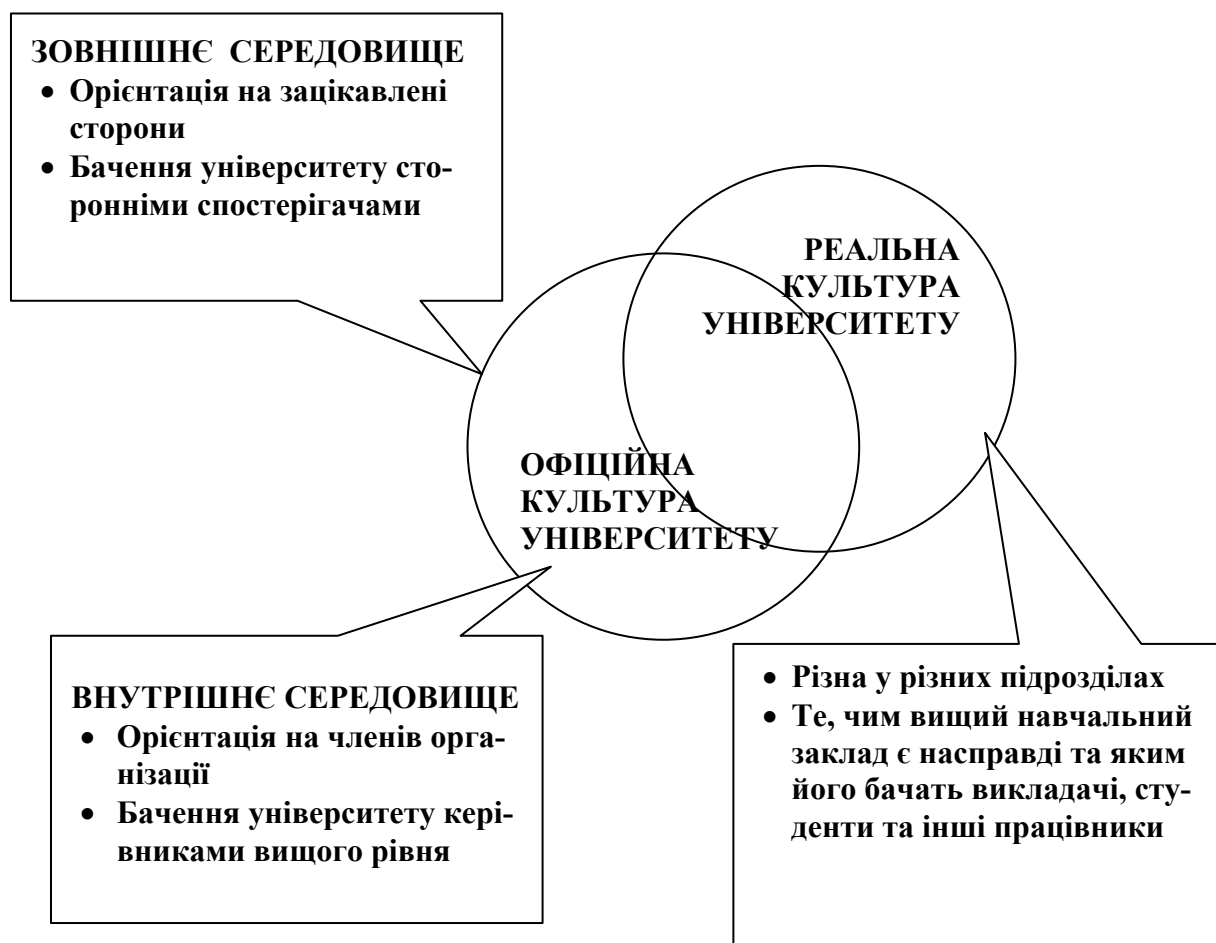

Рис. 1. Різниця між офіційною та реальною організаційними культурами

Реальна та офіційна культури ніколи повністю не співпадають, але мають багато спільного. Така відмінність у культурах виникає, вочевидь, тому, що університет є відкритою системою, як і будь яка інша організація, і не може існувати без взаємодії з зовнішнім середовищем, яке й здійснює вплив на форму-

вання організаційної культури, що декларується вищим керівництвом. А постійні комунікації всередині університету є передумовою для формування реальної культури. Ступінь збігу офіційної та реальної культур говорить про «здоров'я» організаційної культури. Чим більша площа відмінностей між цими двома пластами організаційної культури, тим менш комфортним є існування та діяльність студентського та викладацького складу в межах навчального закладу, тим більше в ньому конфліктів та непродуктивної поведінки.

Для того, щоб успішно здійснити реформування вищої освіти в Україні, необхідно перш за все зміни організаційну культуру вищих навчальних закладів. Проте, наразі, теорія організаційної культури системи вищої освіти України практично не розроблена. Має місце лише опис організаційних культур у соціальній сфері закордонних авторів, але, специфічність українського суспільства не дозволяє застосовувати ці описи для наших умов.

В літературі ця проблема висвітлюється, в основному, з позицій аналізу системи управління освітніми та іншими системами. Це можна пояснити тим, що організаційну культуру в більшому ступені формує саме управлінський склад, його діяльність можна легко побачити та проаналізувати, глибинні ж культурні процеси досить складно побачити сторонньому спостерігачеві.

Перед дослідниками організаційної культури вищих навчальних закладів відкривається широкий спектр діяльності, починаючи з дослідження основних моделей організаційних культур системи освіти, закінчуючи розробкою системи діагностики таких параметрів як інноваційне мислення випускників, оцінка суспільством результатів освітньої діяльності тощо.

Таким чином, можна відмітити, що підвищення ефективності діяльності будь-якого ВНЗ ґрунтується на зміні організаційної культури. Рішення про здійснення змін в організаційній культурі мають базуватися на загальному розумінні всіма працівниками університету їх необхідності та активній участі студентського та викладацького колективу в цих процесах.

К. э. н. Могилевская О. Ю.

Киевский Международный университет, Украина

**ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИНТЕГРАЦИОННОГО
ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ
В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ**

Интеграция промышленных предприятий и образование современных структур корпоративного типа – одна из важнейших тенденций развития организации и управления в XX–XXI веках. В течение длительного времени предприятие рассматривалось как изолированная единица, как автономная юридическая и экономическая организация. Такое автономное видение предприятия существовало в неоклассической экономической теории. Неоклассическая школа представляла в качестве постулата современной экономической системы модель совершенной конкуренции и модель свободного рынка. Этому соответствовало представлению о том, что экономический мир состоит из бесконечного количества хозяйствующих субъектов, действующих независимо друг от друга, имеющих полную информацию о структуре спроса и предложения, и полную свободу обращения на рынке. Соответствующая этим условиям, экономическая система представляла собой регулируемую систему с множеством субъектов-индивидуумов, абсолютно автономных по отношению друг к другу, где предприятие играло роль базового элемента системы.

Поведение экономических субъектов выявляет естественные тенденции к росту, а экономический мир все более отражает процесс интеграционного взаимодействия предприятий, который становится наиболее характерной чертой современной экономической организации. На смену экономической модели совершенной конкуренции субъектов рынка явилась модель их кооперации и интеграции. Необходимость увеличения объема и качества производимых товаров, работ и услуг, стимулирует промышленные предприятия к поиску новых методов формирования конкурентных преимуществ. В этих условиях обеспечение конкурентоспособности и финансовой устойчивости предприятий требует

разработки эффективной системы маркетингового управления промышленными предприятиями на основе их интеграционного взаимодействия.

Интеграционное взаимодействие промышленных предприятий приобретает особое значение для развития структуры украинского рынка на основе модернизации отечественной экономики. В промышленном комплексе интеграционное взаимодействие путем повышения качества управления, активизации инвестиционной деятельности, улучшения финансового состояния укрепляет конкурентные позиции предприятий, производственная деятельность которых, несмотря на достаточно широкую специализацию, связана единой технологической цепочкой. Поэтому поиск новых маркетинговых технологий управления интеграционными процессами представляет большой интерес для повышения конкурентоспособности промышленных предприятий и инновационного развития различных отраслей экономики.

В современной экономике интеграция является основой обеспечения взаимодействия субъектов хозяйственной деятельности и может выступать в качестве ключевого фактора повышения конкурентоспособности промышленных предприятий. На базе интеграции производства возможно ускорение структурной перестройки промышленности, её отраслевых и межотраслевых комплексов на новой технологической основе, в том числе широком применении информационных технологий. Интеграция в современных условиях служит воспроизводственной базой социально-экономического и научно-технического прогресса региона, страны, международного промышленного сотрудничества.

На наш взгляд, интеграционное развитие конкурентоспособности промышленных предприятий можно рассматривать как процесс создания специализированных структур в системе маркетингового управления отраслевыми и территориальными производственными комплексами и последующее формирование специфических связей с целью повышения эффективности функционирования рассматриваемых систем в целом. Главная задача интеграционного развития должна быть связана с достижением конечных результатов в конкурентной борьбе – наращивание стоимости бизнеса, максимальное удовлетворение потребителей, формирование социального капитала компании.

Сложность существования интеграционных процессов в современной отечественной экономике заключается в том, что с началом активного развития рыночных отношений возникла необходимость адаптации, работавших еще в условиях централизованной плановой системы управления, интеграционных структур к новым условиям. Современное развитие украинской экономики в сфере промышленности стимулирует интеграционные процессы. Особую значимость в настоящее время приобретет интеграционное взаимодействие между крупными и малыми предприятиями, без интеграции которых невозможно создать основу для активизации инновационных и инвестиционных процессов, обеспечивающих переход к новому качеству экономического роста. В силу этого, горизонтальную и вертикальную интеграцию следует рассматривать в качестве условия развития конкурентоспособности отечественной промышленности. Политика государства должна быть направлена на обеспечение правовой основы предпринимательства и включать разработку и совершенствование принципов организации интегрированных структур для превращения их в мощные конкурентоспособные структуры, способные на крупномасштабную инвестиционно-инновационную деятельность.

Сегодня в Украине на первый план выходят отношения, возникающие на базе проведения реструктуризации отдельных производств за счет создания широкого спектра различных корпораций, которые могут стать основой стабильного возрождения ключевых отраслей экономики страны. Как известно, одна из главных функций коммерческой деятельности корпорации – формирование дохода, другая – распределение дохода, благодаря которому становится возможным необходимое потребление. В этом смысле корпорации несут ответственность за справедливость распределения материальных благ. Отсюда следует, что главной целью создаваемых корпораций должно быть служение интересам всех ее участников путем увеличения реализации их возможностей наиболее эффективными методами и, особенно, в результате реформирования их хозяйственной деятельности в интересах интеграционного взаимодействия.

К. е. н. Мульска О. П.

*Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України»*

**PUSH-ФАКТОРИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ:
СВІТОВИЙ РАКУРС**

Розробка ефективної міграційної політики потребує розуміння і дослідження того, хто мігрує і причин, які спонукають до цього. Кожна особа приймає рішення щодо міграції на основі різноманітних факторів як всередині країни походження, так і в країні прямування. Фактори можуть впливати на рішення залишити країну (push-фактори) та міграційне рішення приїхати у певну країну (pull-фактори). Детальніше зупинимося на push-факторах міграції.

Для більше, ніж двох третіх українських мігрантів, брак доходів (68,4%) є основним push-фактором. Серед інших важливих факторів є відсутність можливості працевлаштуватись (55%) та погані житлові умови (25,8%), бажання швидко заробити гроші (34,5%) та слідування прикладу родичів та друзів (11,0%) [4].

Push-фактори існують у багатьох формах. Дослідимо групи міграційних push-факторів у глобальному вимірі.

1. Економічні фактори. Вони забезпечують основні мотиви міграції. Так, за даними МОП, близько 100 млн осіб [6] мігрували з метою пошуку кращого місця праця чи способу життя, а також можливостей для їх сімей. У деяких країнах робочих місць для великої кількості населення просто не існує. Індія, наприклад, нещодавно пережила сплеск еміграції через поєднання цих факторів. Найбільший виклик, з яким стикнулася Індія, є створення достатньої кількості робочих місць для населення, що швидко зростає. В Індії сектор безробітних ще ніколи не був належним чином оцінений. Однак за оцінками міжнародних експертів кількість безробітних становить 121 млн осіб [5]. Кількість випускників індійських університетів без місця прикладання праці також продовжує збільшуватися. Наголосимо, що близько 2,7 млн. робочих місць були створені в пе-

ріод 2004-2005 рр. і 2009-2010 рр. Ситуація щодо створення робочих місць за останні роки покращилася, але рівень безробіття як і раніше залишаються надзвичайно високими на всій території Індії [7]. Так, дисбаланс не виступає стимулом для кваліфікованих працівників у країні.

Наслідком цієї тенденції є високий рівень міграції серед випускників університетів в Індії та молодих працівників, які мігрують у США, де вони мають можливість для удосконалення навичок та вмінь, а також професійного розвитку з виплатою високої, за міжнародними мірками, заробітної плати.

Однак недооцінювати обсяги поширення міграції низькокваліфікованого населення не варто. Push-фактором такої еміграції є відсутність попиту на їх робочу силу і/або низька заробітна плата, а також надлишкова потреба на окремі види трудової зайнятості працездатного населення. Досвід США вказує, що на противагу досвідченій та професійній трудовій міграції виникає приплив низькокваліфікованих робітників з країн, що розвиваються задля заповнення ринкової ніші окремих секторів економіки.

2. Політична ситуація, корупція та релігійні причини. Push-фактори цієї групи зумовлені виникненням війн, численними політичними конфліктами або переслідуваннями на батьківщині чи різного роду релігійними розбіжностями. Такі особи можуть мати статус біженців або осіб, які шукають притулку в інших країнах. Так, Женевською Конвенцією (1951 р.) закріплено статус біженця як «той, хто через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань» [1, с. 1].

Агентство ООН у справах біженців повідомляє, що у 2013 році кількість людей, які були змушені змінити місце проживання через війну і переслідуван-

ня, перевищила 50 млн, близько 17 млн осіб залишили свої країни, а більш як 33 млн ховаються у межах кордонів, причому багато років живуть у таборах [3]. Також в ООН зазначили, що рекордні показники кількості біженців є наслідком різних політичних, військових чи релігійних конфліктів. Принагідно вкажемо, що жертвами конфлікту у Сирії, який розпочався у 2011 році, стали вже понад 180 тис. осіб, з них 59 тис. були цивільними, серед них 9,4 тис. – діти, 6 тис. – жінки [2].

Незважаючи на існування реальних конфліктів, таких як громадянська війна, анексія чи політично-релігійні переслідування, уряди багатьох країн, продовжують ставитися до біженців як до економічних мігрантів, які уникають бідності у країні-перебування. Так, уряд США не вважав Гаїтянських емігрантів біженцями, у результаті чого не надавалися привілеї для тих, які прибували у країну через неофіційні канали. Вони проходили атестацію кваліфікації, у випадку не підтвердження якої – ремігрували.

Однак, якщо говорити про біженців з Куби, то для них уряд США проводив більш атрактивну політику протягом ХХ століття. Причиною служать політичні чвари між США і комуністичним урядом Куби, і в результаті – готовність уряду США приймати біженців від комунізму. Це засвідчує соціально-політичну та культурологічну свідомість суспільства, що впливає на міграційну активність населення у будь-якій формі.

Дослідження показують, що біженці швидше асимілюються в економічних процесах, ніж традиційні економічні мігранти. Причиною цього явища є більш ймовірне очікування біженців щодо тривалого перебування в країні-переселення, а відтак і підвищення інвестиційної активності у контексті підтвердження кваліфікації, знань та навичок, що дозволяє їм скористатися перевагами довгострокових економічних можливостей. Однак, ця тенденція і може бути пов'язана з різноманітними програмами підтримки чи сприяння та іншими пільгами, орієнтованими для біженців, які часто не доступні для інших іммігрантів. Даний причинно-наслідковий зв'язок суперечить поширеній гіпотезі, що біженці, вимагають значних затрат фінансових ресурсів від країни-переселення.

3. Екологічні проблеми. Різноманітні екологічні проблеми та стихійні лиха часто призводять до втрати робочих місць чи матеріально-фінансового забезпечення. Так, у середині ХІХ століття, Ірландія пережила голод, у 1932–1933 рр. – Україна. Наголосимо, що від голоду загинули сотні тисяч осіб у Ірландії, і голод являється push-фактором міграції інших (близько 1 млн осіб). У період 1841–1851 рр. ірландське населення зменшилася на 1,6 млн. осіб або близько 17% від загальної чисельності населення [6]. В Україні у ті часи міграція не була такою масовою через політичні репресії та численні переслідування.

Міграція являється унікальною можливістю самореалізуватися, розвивати потенціал власний та своєї родини, сформувати заощадження, придбати досвід і корисні контакти. Тому варто сформувати механізми мінімізації впливу push-факторів та максимізації дії pull-факторів задля оптимізації міграційних процесів в Україні, що так актуально у період євроінтеграції. Висновком залишається те, що Україна потребує інтерактивних способів балансування між імперативами відкритості, безпеки і розвитку.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про статус біженців [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011
2. Конфлікт у Сирії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?za_chas_konfliktu_u_siriyi_zaginulo_pona_d_180_tisyach_lyudey&objectId=476961
3. У 2013 році кількість біженців у світі перевищила 50 млн осіб – ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/world/3381250-u-2013-rotsi-kilkist-bizhentsiv-u-sviti-perevyschyla-50-mln-osib-oon>
4. Чи слід мені залишитись, чи слід їхати? Українська міграція в економічному розрізі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_papers/German_advisory_group/2007/W1_ukr.pdf
5. India Unemployment rate [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.indexmundi.com/india/unemployment_rate.html

6. Migration Push/Pull Factors [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://lewishistoricalociety.com/wiki2011/tiki-read_article.php?articleId=28

7. The Economic Times, 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://economictimes.indiatimes.com/topic/2013>

Павенко Н. В.

Славянский профессиональный художественный лицей, Украина

**КООПЕРАТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ
КАК МЕТОД СТИМУЛИРОВАНИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ
АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ЭКОНОМИКИ
(теоретический аспект)**

В условиях глобализации и интеграции Украины в европейское образовательное пространство особое внимание уделяется изучению и внедрению в учебный процесс высшей школы Украины зарубежного научно-педагогического опыта. В странах Европы, США актуальным и распространенным является кооперативное обучение, которое эффективно используется на разных уровнях системы образования благодаря исследованиям и практическим разработкам Э. Аронсона, Д. Джонсона, Р. Джонсона, С. Кагана, Э. Коэна, Н. Мэддена, Р. Славина, Э. Холубека, Ш. Шарана, И. Шарана и других ученых.

Изучением кооперативных технологий занимаются отечественные педагоги: Т.С. Кошманова, К.Ф. Нор, Л.В. Пироженко, А.И. Пометун, А.Ю. Пришляк, Г.А. Сиротенко, В.Ю. Стрельников, Л.Т. Тишакова и др. Но в Украине кооперативное обучение не получило широкого применения, особенно в высших учебных заведениях.

Кооперативное обучение – это способ работы в малых группах, когда сами обучаемые несут ответственность за образовательный процесс. Суть данного метода выражается следующим образом: «Каждый достигает своих учебных целей лишь в том случае, если другие члены группы достигают своих».

Совместное обучение помогает формированию положительного отношения между участниками педагогического взаимодействия.

Основу кооперативного обучения составляют:

- 1) теория социальной взаимозависимости;
- 2) когнитивно-развивающая теория;
- 3) бихевиоризм.

Тезис о принципиальной несводимости целого к сумме составляющих его частей был выдвинут в конце XIX века Х. Эренфельсом. Его последователи развили эту мысль. Представители гештальтпсихологии в Германии В. Келер, К. Коффка и М. Вертхеймер рассматривали целое как нечто другое, нежели сумма частей, которые выделяются из него посредством обособления. Части целого – функции, или «роли в нем». Структура обладает динамичностью, каждый элемент под воздействием внутренних сил стремится перейти в состояние максимально возможного при данных условиях равновесия. Это состояние характеризуется простотой, правильностью, завершенностью, выразительностью, осмысленностью. Курт Коффка предложил рассматривать группу как динамичное целое, в котором взаимозависимость между членами может варьироваться. Состояние отдельного члена или подгруппы воздействует на состояние других членов или групп.

Мортон Дойтш первым сформулировал теорию социальной взаимозависимости в 40-х годах XX века, отметив, что взаимозависимость может быть положительной (кооперация), отрицательной (соревнование) или не существующей (индивидуальные усилия). Результатом положительной взаимозависимости является продвинутое взаимодействие, поскольку каждый поддерживает другого в стремлении обучаться. Для соревнования типично сопротивляющееся взаимодействие, так как индивиды противодействуют друг другу. В случае индивидуализма взаимодействие отсутствует, каждый работает независимо друг от друга. Теория социальной взаимозависимости рассматривает кооперативность как результат положительной взаимозависимости между членами группы, имеющей общие цели.

Когнитивно-развивающая теория рассматривает взаимодействие как необходимый элемент развития познавательных качеств: умения чувствовать окружающий мир, задавать вопросы, отыскивать причины явлений, обозначать свое понимание вопроса и т.д. Швейцарский психолог, философ Жан Пиаже учил, что при взаимодействии субъектов познания происходят полезные социо-когнитивные конфликты, которые создают дисбаланс, стимулирующий перспективное мышление и когнитивное развитие.

Русский психолог Лев Выготский разработал культурно-историческую теорию развития психики в процессе освоения индивидом ценностей человеческой цивилизации. Психические функции, данные природой, преобразуются в функции высшего уровня развития – культурные – логическую память, целенаправленное мышление, творческое воображение. Он верил, что кооперативное обучение является необходимым фактором для конструирования знания. Работа с более способными коллегами и преподавателями способствует когнитивному развитию и интеллектуальному росту.

Американские ученые Дэвид Д. Джонсон Т. Роджер, Джонсон и Карл А. Смит создали теорию спора, которая предполагает, если студенты сталкиваются с противоположными точками зрения, концептуальными конфликтами, то это провоцирует их на поиск дополнительной информации, на более точный и обдуманый ответ. Перечислим шаги конструирования знания при взаимодействии:

- организация имеющегося знания в одну позицию;
- защита этой позиции перед другими, попытка отражения атаки на собственную позицию;
- осмысление позиций с целью представления явления с разных точек зрения;
- создание синтеза, который все принимают.

Бихевиористская теория обучения предполагает понимание поведения человека как совокупности двигательных, вербальных и эмоциональных реакций на воздействие внешней среды. Поведение понимается как совокупность связей «стимул – реакция». Отсюда делается вывод, что студенты будут упорно рабо-

тать над такими заданиями, выполнение которых принесет им награду. Кооперативное обучение предназначено для того, чтобы членам группы предоставить стимулы для участия в работе группы.

Эти теории объясняют, что путем кооперативного обучения получается лучший результат, чем путем конкурентного или индивидуального обучения.

Для того, чтобы взаимодействие имело эффективный результат, необходимо включить пять элементов в образовательный процесс:

1) позитивную взаимозависимость. Каждый достигает своих учебных целей лишь в том случае, если другие члены группы достигают своих;

2) каждый член группы должен нести индивидуальную ответственность за изучение материала. Индивидуальная ответственность проверяется в письменных работах, выборочном опросе при ответе за весь коллектив;

3) взаимодействие «лицом к лицу» с поощрительной направленностью предполагает стимулирование студентами успеха друг друга, одобрение, поддержку;

4) успех кооперативных усилий требует развития межличностных и групповых навыков. Навыкам принятия решений, созданию доверия, коммуникации, управления конфликтами надо обучать, как и академическим навыкам;

5) членам группы надо предоставить возможность оценить свои совместные усилия и степень изучения материала. Это позволит в дальнейшем совершенствовать групповой процесс.

Элементами совместного обучения являются: положительная взаимозависимость и взаимодействие «лицом к лицу», индивидуальная ответственность, межличностные навыки, анализ работы группы.

Таким образом, целесообразность использования кооперативного обучения в системе высшего образования не вызывает сомнений. Однако, кроме указанных преимуществ, организация кооперативного обучения связана с рядом проблемных моментов, поэтому дальнейшую перспективу исследования этой проблематики видим в выяснении путей предотвращения или минимизации помех, которые могут возникать при имплементации кооперативного обучения в высшей школе.

К. держ. упр. Проніна О. В.

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

Херсонського національного технічного університету

ПЛАНУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ПЛАНУВАННЯ

В умовах ринкової економіки постає завдання максимального задоволення економічних інтересів як землекористувачів, так і держави з урахуванням перспектив розвитку. Відповідно, вся діяльність щодо організації використання й охорони земель країни повинна мати плановий характер. Державне планування використання та охорони земель є в Україні об'єктивною необхідністю. Воно зумовлене низкою соціально-економічних чинників і насамперед особливою роллю землі в екологічній системі.

На сьогодні використання земельних ресурсів не повною мірою відповідає вимогам раціонального природокористування. Крім того, недостатньо економічно та екологічно обґрунтовується розподіл земель за цільовим призначенням. Брак уваги до проблем комплексного використання та охорони земель призвів до зменшення площ продуктивних земель. Зокрема, площі сільськогосподарських угідь – більш як на 60 тис. га, зрошуваних земель – більш як 400 тис. га, осушених – більш як на 400 тис. га. Незадовільне економічне становище сільськогосподарських підприємств спричинило переведення 432 тис. га ріллі в перелоги. Більшість сільськогосподарських товаровиробників не дотримується науково обґрунтованих сівозмін, ґрунтозахисних технологій під час вирощування сільськогосподарських культур, не має потрібної кількості органічних і мінеральних добрив, що призводить до виснаження земель, зниження родючості ґрунтів, їх деградації.

Розподіл земель між галузями також нерівномірний. Територіальні диспропорції в розміщенні промислового виробництва та об'єктів його інфраструктурного забезпечення призводять до нерівномірного розвитку окремих регіонів,

нераціонального використання земельно-ресурсного потенціалу, екологічного дисбалансу, підривають економічну основу розвитку регіонів .

Останнім часом посилилися процеси деградації ґрунтового покриву, зумовлені техногенним забрудненням. Найбільшу небезпеку для навколишнього природного середовища становить забруднення ґрунтів радіонуклідами, важкими металами, збудниками хвороб. Понад 40% органічних добрив, які отримують у результаті діяльності великих тваринницьких комплексів і птахофабрик, перетворюються на джерела забруднення довкілля.

В Україні загалом створені інституційні основи забезпечення процесів формування та реалізації земельної політики, однак у цій сфері існує низка проблем. Зокрема, до цього часу в Україні немає затвердженої на законодавчому рівні загальної стратегії розвитку земельних ресурсів і земельних відносин. Водночас, розроблені проекти документів стратегічного характеру роками не приймаються. У червні 2009 року Кабінетом Міністрів схвалено Концепцію Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 р., але саму програму досі не прийнято.

Головною причиною такої ситуації в Україні є відсутність системи державного стратегічного планування. Це, з одного боку, ускладнює технологію розробки, узгодження та реалізації системних концептуальних, стратегічних і програмних документів. З іншого – дає можливість появи в різних сферах і галузях безлічі «стратегій» і «програм», які за якістю, ступенем взаємної узгодженості та рівнем бюджетного забезпечення в принципі не можуть вважатися робочими документами.

Сьогодні в Україні досить гострими є питання збереження, раціонального використання та розширеного відтворення земельних ресурсів як базису стійкого розвитку. Дисбаланс між площами певних категорій земель (надмірні площі земель сільськогосподарського використання, недостатні площі лісів, скорочення площ під водними об'єктами) і значна кількість суб'єктів, яким передані в управління великі масиви земельних ресурсів, зумовлюють нераціональне, часто надмірно антропогенне та техногенне навантаження на землі, погіршення екологічного стану довкілля.

Все це пояснює нагальність переходу до стратегічного планування використання земельних ресурсів країни. При цьому необхідним є забезпечення відповідності регіональних програм і планів розвитку, генеральних планів забудови населених пунктів цілям і нормам державної земельної політики, узгодження їх з державною програмою земельної реформи, з урахуванням нинішнього стану справ, соціальних та економічних потреб і перспектив розвитку, вимог продовольчої безпеки, інвестиційної привабливості, норм екологічної стійкості території.

Розробка та реалізація Стратегії раціонального землекористування агросфери забезпечується за допомогою цілеспрямованої економічної політики, яка включає державний, регіональний та місцеві рівні вирішення відповідних питань, правові, фінансові та організаційні засоби. Державний протекціонізм щодо раціонального землекористування агросфери передбачає:

- запровадження спеціального моніторингу, головним завданням якого є збір, вивчення і підготовка інформації для аналізу показників, які визначають якість життя, земельних ресурсів, виробництво і використання всіх небезпечних речовин, що застосовуються в практиці, а також стан господарства, і територій, що охороняються;

- поєднання державного впливу з ринковими формами управління, стимулювання якісних змін, шляхом позачергового фінансування,

- кредитування, матеріально-технічного та валютного забезпечення, надання економічних пільг пріоритетам раціонального землекористування;

- врахування конкретної ситуації, в якій буде здійснюватись процес землекористування, визначення пріоритетів і включення їх до плану на кожний рік відповідно до фінансових можливостей держави;

- переважно державне регулювання процесу на основі максимального використання власних можливостей економіки держави, особливо її земельних ресурсів, виробничого, науково-технічного та інтелектуального потенціалу.

Доцільною є реалізація пріоритетних програм соціально-економічного і екологічного розвитку країни, активізація соціальної політики і забезпечення

соціальних гарантій населенню, розробка нормативно-правових актів щодо переходу на модель раціонального землекористування агросфери, здійснення цілеспрямованої інвестиційної діяльності, направленої на подальшу екологізацію промислового і сільськогосподарського виробництва з виходом на міжнародні стандарти, визначення основних напрямів і параметрів розвитку економіки, включаючи структурну перебудову з урахуванням екологічних вимог.

Вимірники раціонального землекористування агросфери тісно переплітаються з інтенсивним використанням земельних ресурсів. Однак інтенсивне їх використання потрібно розглядати не лише як збільшення витрат на одиницю площі розораності, оскільки інтенсивність за відповідних природно-кліматичних умов забезпечується не кількісним збільшенням, а раціональним використанням виробничих ресурсів і, передусім, земельних ресурсів.

Висновки. Отже, основним критерієм раціонального землекористування агросфери може бути прибуток з одиниці площі та рівень рентабельності, але виключно за сприятливих екологічних умов та імплементації науково обґрунтованої системи землекористування.

Виконання таких заходів сприятиме покращенню державної земельної політики, завершенню земельної реформи, цивілізованому розв'язанню проблем, пов'язаних з реформуванням.

К.е.н. Самборська О. Ю.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

СТАН СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Характер і масштаби трансформаційних змін економіки України та її регіонів, обумовлюють необхідність наукового обґрунтування тенденцій їх соціально-економічного розвитку із залученням управлінського потенціалу на його ефективне вирішення. В цьому зв'язку важливим є визначення специфіки структурних зрушень, зокрема в агропромисловому виробництві спеціалізова-

них на аграрний розвиток регіонів, наукового обґрунтування форм і методів впливу на їх динаміку, що створює додаткові можливості для розширеного відтворення господарств регіонального типу в ринкових умовах.

Загальна посівна площа області до 2012 р. зросла на 0,5% і склала 1621,9 тис. га, господарствами населення – 402,8 тис. га. Найбільшу питому вагу у структурі посівних площ займають зернові та зернобобові культури, 28% – технічні, 10% – кормові, 8% картопля та овоче-баштанні.

За даними усіма категоріями господарства у 2013 році одержано 4843,9 тис. т зерна (включаючи кукурудзу) у вазі після доробки, на площі – 871,7 тис. га при урожайності по 55,6 ц за га. Сільськогосподарськими підприємствами вироблено 4036, 1 тис. т зерна (83 % загального валового збору), господарствами населення – 807,9 тис. т (17%). Урожайність зернових культур у 2013 році склала в сільських господарствах по 56,2 ц з 1 га, у господарствах населення – по 52,7 ц з га.

У 2013 році всіх форм господарювання зібрано 2532,2 тис. т цукрових буряків, при середній урожайності 396 ц з га; кукурудзи на зерно – 2777, 3 тис. т при урожайності 80,4 ц з га; насіння соняшнику – 506,1 тис. т при урожайності 30,4 ц з га; ріпаку – 245,0 тис. т при середній урожайності 26,9 ц з 1 га.

Господарствами усіх категорій накопано 1720,3 тис. т картоплі (по 164 ц з 1 га); овочів зібрано 482,0 тис. т (по 232 ц з 1 га); плодоягідної продукції – 275,4 тис. т (по 119,2 ц з 1 га).

Господарствами населення у 2013 році вирощено 99,3% загального урожаю картоплі, 97,9 % – овочі, 44,6% – плодів і ягід, 15,5% цукрових буряків та 5,5 % – соняшнику.

У 2013 році індекс обсягу виробництва продукції тваринництва порівняно з 2012 роком склав 135,5% у т.ч. в аграрних підприємствах – 207,4%, у господарствах населення – 102,2%.

У господарствах усіх категорій у 2013 році вироблено 254,5 тис. т м'яса, що у 2,1 рази більше проти 2012 року, з них аграрними підприємствами вироблено 198,9 тис. т (більше у 3,1 рази).

Таблиця 1. Виробництво основних видів тваринницької продукції у 2013 році

Види продукції	Усі категорії господарств	2013 р. у % до 2012 р.	Сільськогосподарські підприємства 2013 р.	2013 р. у % до 2012 р.	Господарства населення	2013 р. у % до 2012 р.	Частка господарств населення у загальному виробництві, %	
М'ясо (реалізація худоби та птиці у живій вазі), тис. т	254,5	206,9	198,9	305,9	55,6	95,9	21,8	47,2
Молоко, тис. т	856,6	101,1	168,0	102,2	688,6	100,8	80,4	80,6
Яйця, млн шт.	804,8	99,8	286,4	97,2	518,4	101,3	64,4	63,5

Виробництво м'яса зросло до рівня 2012 р. в аграрних підприємствах 18 районів, найсуттєвіше: в 6,3 рази – Могилів-Подільського та в 0,5 рази – Тростянецького районів.

Загальне виробництво молока проти 2012 року зросло на 1,1 % і склало 856,6 тис. т, у т. ч. в аграрних підприємствах – на 2,2% (168,0 тис. т). Зокрема виробництво молока зросло в сільськогосподарських підприємствах 14 районів, найбільше – Мурованокуріловецького (33,4%), Бершадського (на 14,8%), та Хмільницького (на 13,4%) районів. Найвищі середні надої молока спостерігались у таких районів: Томашпільського, Літинського, Крижопільського.

За розрахунками на 1 січня 2014 р. чисельність поголів'я худоби та птиці характеризувалася такими показниками, що наведені в табл. 2.

Аналізуючи дані таблиці можна зробити висновок – у 2013 році зросло загальне поголів'я великої рогатої худоби на 0,5%, у т.ч. корів – на 0,9%, овець і кіз – на 4,9% та птиці – в 1,7% рази, при цьому поголів'я свиней зменшилось на 0,3%.

В сільськогосподарських підприємствах відбулося збільшення чисельності птиці у 2,6 рази, корів – на 3,1%, тоді як чисельність великої рогатої худоби знизилась на 3,3%, свиней – на 10,0% та овець і кіз – на 24,8%.

Таблиця 2. Показники поголів'я худоби та птиці (тис. голів)

	Всі категорії господарства		В тому числі				
	2014р.	2014р. до 2013р. +,-	сільськогосподарські підприємства		господарства населення		
			2014р.	2014р. до 2013р. +,-	2014р.	2014р. до 2013р. +,-	2014р. до 2013р. у %
Велика рогата худоба	345,0	1,6	100,7	-3,4	244,3	5,0	102,1
в т.ч. корови	174,6	1,6	35,7	1,0	138,9	0,6	100,4
Свині	366,3	-11,2	103,4	-11,5	262,9	0,3	100,1
Вівці та кози	42,6	2,0	6,1	-2,0	36,5	4,0	112,3
Птиця	23296,0	9490,5	15319,3	9438,7	7976,7	51,8	100,7

Проти 1 січня 2013 р. зросла чисельність птиці в сільськогосподарських підприємствах 7 районів, при цьому поголів'я птиці відсутнє у Барському, Гайсинському, Іллінецькому, Козятинському, Липовецькому, Літинському, Теплицькому, Хмільницькому, Чернівецькому, Ямпільському, Чечельницькому районах.

У 2013 році порівняно з минулим роком знизилось загальне надходження приплоду телят на 0,2 тис. голів (на 0,5%), поросят на 5,3 тис. голів (на 4,4%). Проти 2012 року на сільськогосподарських підприємствах знизився відсоток падежу до обороту стада свиней з 2,6 до 2,4%, великої рогатої худоби – з 0,6 до 0,4; при цьому відсоток падежу до обороту стада овець та кіз залишився на рівні минулого року і склав 1,6%.

Станом на 2014 рік в аграрних підприємствах (крім малих) було в наявності 233,6 тис. т кормових одиниць кормів усіх видів, що на 18,3% більше, ніж у 2013 році. У розрахунку на одну умовну голову великої худоби припало по 7,0 проти 8,5 ц кормових одиниць станом на 1 січня 2013 року.

Раціоналізація розвитку аграрного сектору економіки Вінниччини потребує розробки та запровадження дієвої Стратегії розвитку регіону з урахуванням внутрішніх ресурсних можливостей, дотримання стандартів продукції, множення інвестиційних можливостей конкурентоспроможних виробництв та державної підтримки занедбаних галузей, зокрема тваринництва.

К. т. н. Саннікова С. Ф.

ДВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна

**ВПЛИВ СТУПЕНЯ ТЕХНОЛОГІЧНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ
СПРЯМОВАНOSTІ ВИРОБНИЦТВА НА РІВЕНЬ ВИТРАТ
І РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

В Україні впроваджуються реформи, напрямком яких є умови господарювання, де підприємство несе повну економічну відповідальність за результати своєї діяльності. При цьому успіх у досягненні визначених цілей будь-якого підприємства нерозривно пов'язаний з обсягом витрачених коштів і отриманим прибутком. Для отримання максимального прибутку підприємствам необхідно оптимально зменшувати витрати. Розмір витрат є основним чинником для оцінювання ефективності діяльності підприємства, а також значно впливає на формування фінансового результату. Ефективне управління витратами надає важливу роль науково-обґрунтованим методам формування і розподілу витрат підприємства. Підприємства повинні дбати про те, які ресурси використовувати, у яких пропорціях, який рівень коштів витратити для залучення необхідних ресурсів, тобто як оптимально і найефективніше управляти витратами.

Визначення найбільш впливових і перспективних напрямів оптимізації витрат промислових підприємств для забезпечення високоефективного функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання і економіки країни є дуже актуальним завданням у теперішніх умовах ринкової економіки за наявності кризових явищ. У зв'язку з цим доцільним виявляється опрацювання питань ефективності управління операційними витратами підприємств різних видів економічної діяльності в залежності від ступенів технологічності та інноваційної спрямованості їх виробництва, дослідження розподілу витрат за напрямками інноваційної діяльності у розрізі технологічних секторів та вивчення сучасних напрямів оптимізації витрат в умовах інноваційного шляху розвитку економіки.

За статистичними даними по промисловості України в період з 2010 по 2012 рр. спостерігається позитивна тенденція збільшення валового прибутку

в галузях економіки на 334829,7 млн грн, але у 2013 році валовий прибуток різко зменшується на 45934,8 млн грн. На показники прибутку впливають рівень доходів та величина витрат, які дуже різняться в залежності від виду економічної діяльності компанії. При цьому доцільно врахувати відповідність видів економічної діяльності рівню технологічності згідно з методикою Організації економічного співробітництва і розвитку. Рівні технологічності видів економічної діяльності розподіляються на низькотехнологічні, середньонизькотехнологічні, середньовисокотехнологічні, високотехнологічні. Фінансово-господарська діяльність підприємств промислового комплексу відбувалася у 2013 році під негативним впливом високого рівня витратності виробництва у зв'язку зі зростанням цін на енергоносії, сировину, використанням застарілих потужностей і технологій та незначних обсягів інвестування на нововведення, що негативно позначилося на розвитку промисловості та сприяло ще більшому погіршенню результатів діяльності у 2014 р. Аналіз динаміки витрат від операційної діяльності і результатів операційної діяльності та фінансових результатів великих та середніх підприємств різних видів промислової діяльності за даними Державної служби статистики України показав, що найліпші показники мають підприємства високо- і середньовисокотехнологічного секторів промисловості, зокрема виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; виробництво машин і устаткування. Це дозволяє зробити висновок, що витрати діяльності підприємств мають носити наукомісткий характер і дозволяти підприємствам здобувати та підвищувати свою інноваційну активність.

Дослідження структури витрат за напрямками інноваційної діяльності підтверджує, що зі зростанням ступеня технологічності підприємств частка витрат у «застарілий» тип інновацій – придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, – зменшується, а зростають частки більш сучасних і інноваційніших видів витрат, таких як: внутрішні і зовнішні науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи; придбання зовнішніх знань (у т. ч. нових технологій), навчання та підготовка персоналу; ринкові запровадження інновацій.

Представлені вище результати свідчать, що наявний рівень витрат дозволяє отримати високу ефективність діяльності у галузях високо- і середньо високо-технологічного секторів, тому сутність виробництва для досягнення успішних результатів повинна стрімко наближатися до високотехнологічного і наукомісткого.

Таким чином, сучасні напрями оптимізації витрат підприємств повинні вкладатися у площину переходу підприємств до розряду інноваційно активних, а щодо інноваційно орієнтованих підприємств їх діяльність повинна бути спрямованою на підвищення рівня інноваційності і ступеня технологічності виробництв; перспективним є здійснення витрат на внутрішні і зовнішні науково-дослідні роботи, на придбання знань, на навчання персоналу, на впровадження нових технологій. В наш час мабуть найкращим важелем для скорочення операційних витрат є впровадження інноваційних технологій, яке допоможе підприємствам максимально знизити матеріальні витрати та зробити виробництво ресурсозберігаючим, маловідходним, і навіть безвідходним. Оскільки тільки інноваційні ресурси можуть скласти базу радикальних змін у продуктивних силах, то саме інноваційні технології можуть стати основою високоефективного і низьковитратного виробництва.

Ефективне управління витратами, яке передбачає оптимізацію та скорочення операційних витрат підприємств, можливе лише при переході суб'єктів господарювання на інноваційний шлях розвитку за умов впровадження інноваційних технологій і підвищення ступеня технологічності виробництва. Інноваційна спрямованість діяльності неодмінно дозволить вітчизняним підприємствам зменшити операційні витрати, підвищити ефективність використання задіяних ресурсів, отримати високі результати виробничо-господарської діяльності, зробити суттєвий внесок у підвищення рівня економічного розвитку країни.

К. е. н. Страхарчук В. П., к. е. н. Страхарчук А. Я.

*Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи
Національного банку України (м. Київ)*

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Перехід від індустріального суспільства і простих технологічних операцій до постіндустріального типу економіки вимагає великої кількості фахівців, здатних працювати в середовищі сучасних автоматизованих систем і технологій в мінливих зовнішніх умовах, що змушують людину самостійно оцінювати ситуацію і приймати відповідальні рішення. Пріоритет сьогодні отримують вимоги системно організованих інтелектуальних, комунікативних та моральних засад, що дозволяють успішно організувати діяльність у широкому соціальному, економічному, культурному контекстах.

За таких умов удосконалення процесу підготовки висококваліфікованих фахівців набуває подальшої актуальності, зростає його вага, він розглядається як основний чинник освітньої державної політики. Відтак, процес підготовки фахівців сучасного рівня вимагає постійного удосконалення на базі наукових досліджень, розробки єдиних вимог, критеріїв, нових стандартів задля забезпечення підготовки конкурентоспроможних професійних кадрів світового рівня.

Інтеграція вищої професійної освіти України в Болонський процес, удосконалення системи вітчизняної освіти у вищих навчальних закладах та досягнення відповідності зі світовими стандартами обумовило перехід вищих навчальних закладів України на дворівневу систему освіти відповідно до державних освітніх стандартів нового покоління, що передбачає проведення навчання сьогодні за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями – «бакалавр» і «магістр». Довгі роки освітні стандарти в нашій країні були засновані на кваліфікаційному підході. Сьогодні ж підготовка фахівців у будь-якій сфері повинна здійснюватися на новій концептуальній основі в рамках компетентнісного підходу. Зміна парадигми вищої освіти на основі компетентностного підходу має за мету пе-

ренесення акцентів з організації навчального процесу на його кінцевий якісний результат. За таких умов в процесі навчання необхідно формувати не кваліфікації, а компетенції. Реалізація нового підходу до концепції освіти в українських умовах, а відтак, необхідність формування компетенцій у студентів, вимагає однозначного концептуального розуміння і тлумачення нових понять «компетенція» і «компетентність».

Звернувшись до численних визначень компетенції, вважаємо за доцільне зупинитись на різновидах і суті категорії «компетенція» як здатності фахівця виконувати певні професійні завдання. У досліджених тлумаченнях компетенції загальним є їх змістова основа: знання, які повинна мати особа; коло питань, в яких особа повинна бути обізнана; досвід, необхідний для успішного виконання роботи відповідно до встановлених прав, законів, статуту. Отже, доходимо висновку, що компетенція розглядається одночасно в трьох сенсах:

- як коло питань, в яких особа повинна бути обізнана, коло повноважень, делегованих суб'єкту (посадовцю, органу управління, групі тощо);
- як досвід, інформаційний ресурс, знання в певній предметній галузі, якими володіє суб'єкт;
- як соціально задана вимога до підготовки особи у певній сфері.

Водночас, поняття компетентності визначають як здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання. Компетентність спеціаліста з вищою освітою – це виявлені ним на практиці прагнення і готовність реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості та ін.) для успішної творчої (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сфері. З точки зору освітнього процесу, компетентність включає в себе і знання, і уміння, і навички, але також передбачає здатність діяти в певних заданих обставинах.

Знання та навички, як поверхневі компетенції, відносно просто розвинути. Дослідження процесів формування соціокультурних компетенцій майбутніх фахівців дозволив узагальнити цікавий досвід США та Європі щодо затребуваності компетенцій роботодавцями. Західні роботодавці, крім фундаментальної,

загальнонаукової та професійної підготовки, показником сформованості компетенцій випускника ВНЗ вважають загальні (універсальні) компетенції для випускників, як найбільш важливі якості особистості, а саме: відповідальність, ініціативність, винахідливість, креативність, відданість організації, готовність до самовдосконалення, вміння працювати в команді, соціальна активність, комунікабельність, орієнтація на споживача, самостійність у прийнятті рішень, конструктивність мислення, працездатність, лідерство, гнучкість розуму, духовність, толерантність.

Водночас професійним компетенціям закордонні роботодавці та фахівці відводять нижчий рівень затребуваності, аргументуючи тим, що знання та навички швидко набуваються, а загальні компетенції є «стійкою частиною людської особистості», які оцінити і розвинути важче, оскільки більшість так званих загальних компетенцій, які розглядаються в більшості класифікацій для фахівців з вищою освітою, формуються задовго до початку навчання індивіда у вузі. Саме з цих причин в Європейських країнах і США надають перевагу при прийнятті людей на роботу за критерієм наявності необхідних загальних компетенцій. Такий підхід дозволяє чітко визначити, що необхідно розробити для переходу системи освіти та професійної діяльності на компетентнісний підхід. Це:

- визначити повноцінний перелік усіх компетенцій, які можуть бути затребувані в різних галузях професійної та соціальної діяльності держави;
- визначити та описати шкали цих виділених компетенцій;
- визначити кількість рівнів компетентності для всього періоду освітньої та професійної діяльності індивіда;
- визначити склад і рівні компетенцій для кожного рівня компетентності (з урахуванням конкретної професійної діяльності).

Забезпечення компетентнісного підходу при викладанні дисциплін вимагає впровадження інноваційних педагогічних технологій в навчальний процес. З погляду роботодавців, застосування інноваційних методів навчання забезпе-

чить ефективне формування загальних та професійних компетенцій із навчальних дисциплін та задовольнить виклик часу щодо підвищення якості підготовки випускника ВНЗ, характерної здатністю:

- орієнтуватися в суміжних галузях знань;
- застосовувати нетрадиційні підходи до вирішення різних проблем, знаходити конкурентоспроможні рішення проблем;
- володіти сучасними засобами комунікації, методами економічного аналізу та організації маркетингової діяльності;
- просувати результати своєї професійної діяльності на відповідних ринках;
- підтримувати професійну конкурентоспроможність на всіх етапах професійної кар'єри.

Дослідження впливу форм і методів освітньої діяльності на рівень розвитку загальних компетенцій підтверджує необхідність застосування певних методів оцінки (вимірювання) загальних компетенцій студентів ВНЗ. Отже, ключове питання, що виникає в зв'язку з переходом на компетентісний підхід в освіті – це інструменти оцінки компетенцій. У багатьох розвинених країнах, де сьогодні широко застосовується компетентісний підхід, успішно проводиться вимір компетенції за спеціально встановленою шкалою, яка містить певну кількість чітко визначених рівнів. При розробці процедури оцінки перш за все слід визначитись з переліком критеріїв, зрозумілих для всіх учасників цього процесу. При цьому доцільним є ранжування компетенцій за ступенем важливості для роботодавців, яких слід також залучати до процесу оцінки компетенцій. Далі є логічним формування оціночної шкали.

Досвід застосування методів вимірювання загальних здібностей студентів, які пройшли дослідну перевірку на гуманітарних, економічних та технічних спеціальностях ВНЗ підтвердили гіпотезу, що на розвиток соціокультурних компетенцій впливають, як мінімум, два фактори:

- інтеграція навчального і виробничого процесів;
- інноваційний характер діяльності.

У студентів, залучених до виробничого процесу, рівень компетенцій вище, ніж у решти, а в групі працюючих студентів виділяються ті, які мають досвід інноваційної діяльності. Позитивний вплив інтеграції навчального та виробничого процесів на якість підготовки фахівців підтверджує необхідність розвитку всебічного взаємодії вузів і підприємств. Особливої актуальності набуває це завдання при переході до економіки інноваційного типу.

Сьогодні для забезпечення інтеграції навчального і виробничого процесів слід: знайти нові форми залучення представників підприємств до навчального процесу; навчальні плани спеціальностей та робочі програми дисциплін погоджувати з підприємствами; посилити контроль з боку ВНЗ за організацією практики на підприємстві; узгоджувати плани роботи кафедр з планами роботи профільних служб підприємств; створювати спільні проектні команди з молодих учених вузів і молодих спеціалістів для розробки і впровадження інновацій; удосконалити роботу з роботодавцями щодо виявлення вимог до підготовки випускників і формування компетентнісної моделі; проводити оцінку рівня компетенцій студентів старших курсів і молодих спеціалістів на підприємствах.

Отже, компетентність випускників сьогодні розглядається як результат і продукт діяльності вищої школи, як конкурентоспроможний товар на ринку праці, як важлива складова формування репутації певного ВНЗ. Відтак, на шляху просування до європейського освітянського простору Україна дедалі повинна наполегливіше працювати над єдиними вимогами, критеріями і стандартами задля забезпечення належних умов підготовки професійних економічних кадрів світового рівня.

К. т. н. Хачатуров Е. Б.

Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова, Україна

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ – ШЛЯХ ДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ РЕФОРМИ У СУДНОБУДУВАННІ

Міжнародна відкритість ринків суднобудування, як одна із базових характеристик ліберальної моделі економічного розвитку, здебільшого може означати вигоду або втрати. З метою запобігання негативних наслідків необхідно, щоб у ході лібералізації економіки балансувались інтереси країни, насамперед, у сфері міжнародної торгівлі. Торговельна політика України і зокрема митна, у більшості своїх конкретних заходів у галузі суднобудування ще не цілком відповідає викликам світової торгово-економічної глобалізації, оскільки належним чином не захищає національні економічні інтереси у межах домовленостей СОТ.

Необхідно уточнити низку методологічних і методичних аспектів механізму оптимізації митно-тарифних відносин при укладанні регіональних торговельних угод, системно визначити пріоритетні напрями трансформації національної митної політики та реформування Державної митної служби України в напрямку суднобудування та судноремонту.

Лібералізація, як глобальний процес засновується на консенсусній парадигмі розв'язання суперечностей, що постійно виникають у міжнародних економічних відносинах, зокрема, у міжнародній торгівлі. Вплив лібералізації на економіку і торгівлю країн неоднаковий і визначається через характер суспільно-політичних, економічних і соціально-культурних відносин, які історично склалися у суднобудівній галузі.

Митна політика має бути спрямована на захист національних економічних інтересів за допомогою збалансованого ліберального і протекціоністського контексту політики у межах зобов'язань перед СОТ, який би враховував національні інтереси України. Як підсистема міжнародної торговельної політики, митна політика має чотири суб'єктні рівні: глобальний, наддержавний, міжнародний і державний. Економічні інтереси суб'єктів кожного рівня визначають відповідні

цілі, завдання, об'єкт і предмет власної митної політики, системна сукупність яких визначає глобальну митну політику, як об'єкт регулювання глобальних інституцій (СОТ, ВМО) для досягнення динамічної рівноваги міжнародних торговельних відносин. Специфіка трансформації митної політики різних рівнів полягає в її лібералізації у формі зменшення рівня митних ставок і впливу нетарифних обмежень через механізм переговорних процесів, як сучасний засіб досягнення оптимальних рішень щодо митних відносин між країнами, їхніми регіональними економічними і торговельними угрупованнями. Усі вище перелічені чинники сприяли розробці нового Митного кодексу України у якому уточнена мета розробки, зазначено пріоритетне завдання та шляхи удосконалення діючого законодавства з питань митної справи.

Провідні суб'єкти суднобудівної галузі міжнародної торгівлі намагаються в основу митної політики покласти виважене співвідношення між лібералізацією та протекціонізмом, яке має глибший ліберальний зміст, який виявляється не так у рівні митних тарифів, як у заходах нетарифного і валютного регулювання.

Країни Європи, Азії, Америки – регіональні лідери у суднобудуванні, реагуючи на несприятливі для них виклики глобалізації і лібералізації, ініціюють для розв'язання національних і регіональних торгово-економічних проблем різноманітні форми регіональних торговельних угод, інтеграційних економічних об'єднань тощо. Особлива увага приділяється розвитку зон вільної торгівлі. Головною проблемою при створенні яких є оптимізація митних відносин між суб'єктами суднобудування. Умови для оптимальних митних відносин фіксуються у двосторонніх або багатосторонніх тарифних угодах, які збалансовані з поточними і стратегічними цілями кожного партнера та які на кожний момент часу дії угоди не вигідно змінювати будь-якій зі сторін.

За формальними ознаками (рівнем тарифів і заходами нетарифного регулювання) національна митна політика є ліберальною, але щодо реалізації митних і прикордонних процедур – непрозорою й корумпованою, тому має низький рівень ефективності. Завдання підвищення ефективності національної митної політики і митного оформлення у суднобудівній галузі, загалом необхідно ви-

рішувати комплексно, системно визначивши пріоритети митної політики і відповідно до них напрями реформування, що покласти в основу завдань нового МКУ.

Основним елементом митних процедур у суднобудуванні є справляння передбачених законом податків і зборів. Це останній з основних складників поняття, що розглядається але не менш важливий від попередніх. За допомогою митно-тарифних заходів держава може ефективно впливати на економічний аспект державного господарства. Так, збільшуючи або зменшуючи ввезення чи вивезення окремих товарів, держава ставить у рівні економічні умови як вітчизняних, так й іноземних товаровиробників, провадить певну економічну, науково-технічну, валютно-фінансову політику у сфері зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД), спрямовує діяльність суб'єктів останньої в загальнодержавних інтересах. Однак, незважаючи на важливість порушеного питання, законодавство України не містить дефініції поняття «митна процедура справляння передбачених законом податків і зборів».

Висновки. З огляду на викладене можемо зробити висновки:

1. Процедура справляння передбачених законом податків і зборів полягає у справлянні передбачених законодавством податків і зборів з товарів на базі їх митної вартості з урахуванням тарифних пільг, принципів взаємності.
2. Впровадження міжнародних норм лібералізації у Митний кодекс України в частині зовнішньоекономічної діяльності суднобудування сприяє конкурентоспроможності і розвитку галузі.
3. Митна політика держави має бути спрямована на захист національних економічних інтересів за допомогою збалансованого лібералізованого митного оформлення у суднобудуванні.

Шилина А. В., Мулин А. Н.

Пермский государственный научно-исследовательский университет,

Российская Федерация

СИСТЕМНЫЙ АНАЛИЗ УПРАВЛЯЕМОГО ОБЪЕКТА НА ПРИМЕРЕ ТОРГОВОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Основную цель деятельности любого торгового предприятия составляет максимизация прибыли. Финансовый результат деятельности торгового предприятия характеризуется объемом реализации продукции, который в свою очередь зависит от многих существенных факторов. Исследование и анализ влияния этих факторов на основную цель может способствовать регулированию товарооборота продукции и прогнозированию результата.

В процессе работы построена модель и проведено исследование прибыли торговой организации по данным за прошедшие периоды с целью выявления зависимостей, тенденции развития, прогнозирования и управления результатом.

Для решения самых разнообразных жизненных, плохо поставленных задач существуют специальные методы и подходы, которые позволяют выбрать более правильное решение, добиться лучших результатов при тех же затратах. Любые методы, которые помогают человеку понять, что он хочет и что у него есть, которые позволяют оценить с единых позиций желаемые цели и имеющиеся ресурсы, являются не только полезными, но порой и просто необходимыми. Системный анализ универсален и, следовательно, может применяться при оценке эффективности функционирования любых объектов.

Так как прибыль предприятия является активной системой, то ее можно описать при помощи классической структурной схемы механизма управления «бригада землекопов»: все свойства объекта можно структурировать на четыре подсистемы – «Контроль», «Управление», «Исполнение» и «Обеспечение». Каждая подсистема была представлена набором объективных свойств объекту. Приведем пример описания свойства подсистемы «Контроль»:

Имя свойства	Код	Проявление	Интерпретация
Качество обслуживания	0	Нет информации	
	1	Не проводится проверка и наблюдение	Качество обслуживания не отслеживается
	2	Проверка проводится редко без уведомления персонала	Низкий уровень отслеживания и диагностики качества обслуживания
	3	Проверка проводится часто без уведомления персонала	Средний уровень отслеживания и диагностики качества обслуживания
	4	Постоянное наблюдение за работой обслуживающего персонала	Высокий уровень отслеживания качества обслуживания
Анализ рынка	0	Нет информации	
	1	Не проводится анализ рынка	Нет возможности оценить конкурирующие организации
	2	Анализ рынка проводится редко	Полученная информация о конкурирующих организациях не значительна
	3	Анализ рынка проводится часто	Получение большого количества информации о конкурирующих организациях

Аналогичные описания были построены и для других подсистем. С помощью метода анализа иерархий проведена оценка значимости всех свойств объекта. Для каждой подсистемы смоделирован канал конкретизации – абстрагирования, что позволило получить обобщенную исходную систему «Торговое предприятие».

Наблюдая деятельность предприятия в течении шести месяцев, была получена матрица данных обобщенных переменных.

Для оценки состояния объекта и прогноза дальнейшего развития было решено использовать такой критерий состояния системы, как рейтинг системы, который вычислялся как взвешенная сумма значений обобщенных переменных.

Для анализа зависимости вычисленного рейтинга и прибыли предприятия за шесть месяцев использовался корреляционный анализ. Для исследуемой модели получено положительное значение ковариации $Cov(x,y) = 1,348$, которое показывает, что прибыль и рейтинг имеют тенденцию изменяться в одну сторону. Так как прибыль и рейтинг связаны положительной корреляцией $r_{y,x} = 0,88$, можно сделать вывод о сильной прямой зависимости рейтинга и прибыли. С учетом

заданного уровня значимости $\alpha = 0,01$ вычисленное значение критерия Стьюдента составляет $t_{набл} = 3,75$, что больше табличного значения, то есть можно сказать, что полученное значение коэффициента корреляции значимо. Таким образом, рейтинг оказывает весьма высокое влияние на прибыль.

В дальнейшем был проведен регрессионный анализ модели. Получено уравнение линейной регрессии, которое имеет вид:

$$\hat{y} = 276,92 + 354,74 \cdot x. \quad (1)$$

Коэффициент детерминации данной модели составил 0,78, что означает в данной модели, что вариация прибыли на 78% объясняется вариацией рейтинга.

Критерий Фишера для уравнения регрессии (1) составил $F = 14,07$, что больше табличного $F_{табл} = 7,71$ для $\alpha = 0,01$, а значит уравнение регрессии с вероятностью 0,99 в целом статистически значимое. В среднем расчетные значения \hat{y} для линейной модели отличаются от фактических значений на $\bar{\varepsilon}_{i\hat{y}} = 1,71\%$. Выполненные вычисления позволили сделать прогноз изменения прибыли: при увеличении рейтинга на 8% прибыли вырастет в среднем на 7,9%. Таким образом, изменяя показатели характеристик, входящих в описываемую модель, мы напрямую можем влиять на увеличении прибыли. В дальнейшем возможно использование других моделей регрессии, что позволит более точно прогнозировать вариацию прибыли.

ЗМІСТ

<i>Артеменко Л. П., Щербакова О. І.</i> Адаптація підприємств хлібопекарської галузі України до умов євроінтеграції	3
<i>Гайдарь Е. В., Боровец І. Е.</i> Информационные системы и технологии на предприятии	7
<i>Гайдарь Е. В., Кубрак М. Л.</i> Информационные системы в управлении	10
<i>Добрева С. В.</i> Практичні аспекти удосконалення системи контролю руху та використання виробничих запасів	13
<i>Канатникова Ю. А.</i> Анализ процесса демографического старения в Украине в современных евроинтеграционных реалиях	19
<i>Каращук Л. М.</i> Щодо питання про організаційну культуру університету	24
<i>Могилевская О. Ю.</i> Проблемы и перспективы интеграционного взаимодействия промышленных предприятий в современной экономике ..	28
<i>Мульска О. П.</i> Push-фактори міграційних процесів: світовий ракурс	31
<i>Павенко Н. В.</i> Кооперативное обучение как метод стимулирования познавательной активности студентов при изучении экономики (теоретический аспект)	35
<i>Проніна О. В.</i> Планування використання та охорони земель як складова загальнодержавної системи планування	39
<i>Самборська О. Ю.</i> Стан сільського господарства Вінницької області	42
<i>Саннікова С. Ф.</i> Вплив ступеня технологічності та інноваційної спрямованості виробництва на рівень витрат і результатів діяльності суб'єктів господарювання	46
<i>Страхарчук В. П., Страхарчук А. Я.</i> Шляхи забезпечення якості підготовки випускників вищих навчальних закладів	49
<i>Хачатуров Е. Б.</i> Лібералізація митного оформлення – шлях до соціально-економічної реформи у суднобудуванні	54
<i>Шилина А. В., Мулин А. Н.</i> Системный анализ управляемого объекта на примере торгового предприятия	57

Наукове видання

Мови видання: українська, російська

МАТЕРІАЛИ

VII Міжнародної науково-практичної конференції

«ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ
НОВОЇ ЕКОНОМІКИ XXI СТОЛІТТЯ»

Київ · 25–26 грудня 2014 р.

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції

Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор Біла К. О.

Технічний редактор Капуш О. Є.

Оригінал-макет Біла К. О.

Здано до друку 26.12.14. Підписано до друку 29.12.14.

Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – різнограф.

Ум. др. арк. 2,8. Тираж 100 пр. Зам. № 1214-01.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 6.11.09р.

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.

Україна, 49000, м. Дніпропетровськ, пр.. К. Маркса, 111, оф. 17

Поштова адреса: Україна, 49087, м. Дніпропетровськ, п/в 87, а/с 4402

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com

e-mail: conf@confcontact.com

